

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

**ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝΔΟΞΟΝ ΚΟΙΜΗΣΙΝ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ
ΘΕΟΤΟΚΟΥ**

ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ

Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς, ὅς κατ' ἀξίαν τῆς Θεομήτορος τὴν ἱεράν
ἐκδημίαν εὐφημήσαι δυνήσεται, οὐδ' εἰ μύρια γλώσσαι, τοσαῦτα δὲ αὐτῷ στόματα
εἴη· ἀλλ' οὐδ' εἰ πάσαι τῶν πολυσπόρων αἱ γλώσσαι συνέλθοιεν τῶν καθηκόντων
ἐπαίνων ἐφίκοντο. Πάντα γάρ αὕτη θεσμὸν ἐγκωμίων ὑπέρκειται. Ἐπειδὴ δὲ φίλον
Θεῷ τὸ κατὰ δύναμιν ἐκ πόθου καὶ ζήλου καὶ ἀγαθῆς προσφερόμενον προαιρέσεως,
φίλα δὲ τὴν μητρί τοῦ Θεοῦ τὰ τῷ Υἱῷ προσφιλή καὶ ἐράσμια, φέρε πάλιν τῶν
ἐγκωμίων ἀψώμεθα, τοῖς ὑμετέροις πειθαρχοῦντες κελεύμασιν, ὡς ποιμένων ἀριστοὶ
καὶ Θεῷ προσφιλέστατοι, ἀρωγὸν τὸν ἐξ αὐτῆς σεσαρκωμένον ἐπικαλεσάμενοι
Λόγον, τὸν πληροῦντα παντὸς στόμα πρὸς αὐτὸν ἀνοιγόμενον, ὅς αὐτῇ μόνος κόσμος
καὶ πανευκλεὲς ἐγκώμιον πέφυκεν, εἰδότες ὡς ὅτε τῶν ἐπαίνων ἀρξόμεθα τὴν
οφειλὴν ἐκτινύομεν, καὶ ταύτην ἐκτίσαντες, πάλιν τοῦ χρέους ἀρχόμεθα, ὡς μένεν
τὸ χρέος αἰεὶ ἀρχόμενον καὶ πληρούμενον. Ἰλεως δὲ εἴη πρὸς ἡμῶν ὑμνουμένη, ἡ
πάντων κτισμάτων ἐπέκεινα καὶ πάντων δημιουργημάτων δεσπόζουσα, οἷα Θεοῦ
μήτηρ τοῦ Κτίστου καὶ Δημιουργοῦ καὶ τῶν ἀπάντων δεσπόζοντος. Συγγινώσκοπε δὲ
καὶ ὑμεῖς, ὡς τῶν θείων λόγων φιλήκοον σύστημα, καὶ τὴν μὲν εὐνοίαν ἀποδέχοισθε
καὶ τὸν πόθον κροτοίητε, τὴν ἀσθενεῖα δὲ τοῦ λόγου συμπάσχοπε.

Ὡσπερ γάρ εἰ τις τῷ αυτοκράτορι καὶ θεϊθέντων ὁμοφύλων ἐγχειρισθέντι
τοὺς οἰάκας, πλήθουσιν με αἰεὶ κεκτημένῳ τὴν τράπεζαν καὶ παντοδαποῖς ἐδέσμασι

ρέουσιν, μύρων δε πολυτελών εξατμήμασι θελγόμενα τα βασίλεια, εν ου καιρώ προσάγοι ἰον το της αλουργίδος ομόχροον, η ρόδον το της ακάνθης ευωδέστατον βλάστημα, χλοερούς μεν κεκτημένον τους κάλυκας κακ τούτων προϊόν διδυμόχροον και προς ωραίον προβάδην φθάνον ερύθημα, και τινα καρπόν οπώρας μελιεδέστατον, ου τη ευτελεία του δώρου, τω ξένω δε προσέξει και θαυμάσει το άηθες, άριστα κρίνων και καλώς επιστάμενος, αφθόνους δ' ότι μάλιστα δώροις και χαρίεσι τον γηπόνον αμείψατο, ούτω και ημείς εν χειμώνι των επών τα άνθη τη βασιλίδι προσάγοντες και γεγηρακότα λόγον προς τους αγώνας των εγκωμίων οπλίζοντες και τον πόθον τω νω λίθον οία σδήρω προστρίψαντες, ή ως βότρυν άωρον εκθλίψαντες, την μυθοτόκον διάνοιαν, αμυδρόν τινά σπινθήρα και τρύγα λόγου τοις φιλόλογοις υμίν και φιλακροάμοσι νέμοντες, μάλλον και μάλλον αποδεχθείμεν. Τί γαρ τη μητρί του Λόγου ή λόγον προσοίσομεν; Τω ομοίω γάρ χαίρει το όμοιον, και γε το φίλον. Ήδη τοίνυν την βαλβίδα του Λόγου ανοξάντες, ή μικρόν των ρυτήρων υφέντες, ως ίππον τινά τούτον προς τον δρόμον ιθύναντες εκπέμψωμεν. Αλλά μοι, Λόγε Θεού, αυτός έσο συνεργός τε συνέρθως, και την εμήν άλογον διάνοιαν λόγωσον, και τω λόγω την τρίβον λείαν απέργασαι, και τον δρόμον ιθυνον προς την σην ευαρέστησιν, προς ην άπαξ ίεται λόγος σοφού και διάνοια.

Σήμερον η οσία και μόνη Παρθένος τω υπερκοσμίω και ουρανίω τεμένει προσάγεται, η τοσούτον την παρθενίαν ποθήσασα, ως υπ' αυτής οία τινος καθαρωτάτου ποκωθήναι πυρός. Παρθένος γαρ άπασα τω τόκω την παρθενίαν λυμαίνεται· αύτη δε και προ τόκου και τίκτουςα μένει παρθένος και μετά γέννησιν. Σήμερον η ιερά τε και έμψυχος κιβωτός του ζώντος Θεού, η τον εαυτής τεχνίτην κυοφορήσασα, εν ναώ Κυρίου αχειροτμήτω καταπαύεται, και σκιρτά Δαβίδ ο ταύτης προπάτωρ και Θεοπάτωρ, και συγχορεύουσιν άγγελοι, και κροτούσιν αρχάγγελοι, και δυνάμεις δοξάζουσι, και αρχαί συναγάλλονται, και εξουσίαι ευφραίνονται, και κυριότητες χαίρουσιν, και θρόνοι πανηγυρίζουσι, και ανυμνεί τα Χερουβίμ, και δοξολογεί τα Σεραφίμ. Δοξάζονται γαρ ούχ ήκιστα τη Μητρί της δόξης την δόξαν προσνέμοντες. Σήμερον η ιερωτάτη περιστερά, η ακεραία και άκακος ψυχή και τω θείω καθιερωμένη Πνεύματι, εκπτάσα της κιβωτού, του θεοδόχου, φημί, και

ζωαρχικού σώματος, εύρεν ανάπαυσιν τοις ποσί αυτής, προς τον νοητόν κόσμον απάρασα και εν τη ασπίλω γη της άνω κληρουχίας σκηνώσασα.

Σήμερον η Εδέμ του νέου Αδάμ τον λογικόν παράδεισον υποδέχεται, εν ω το κατάκριμα λέλυται, εν ω το της ζωής ξύλον πεφύτευται, εν ω η ημετέρα περιέσταλται γύμνωσις. Ουκέτι γαρ ημείς γυμνοί και ανείμονες και της θείας εικόνας μη φέροντες τον λαμπρότητα και την άφθονον χάριν σεσυλημένοι του Πνεύματος, ούκέτι την παλαιάν τραγαδούντες γύμνωσιν λέξομεν· εξεδυσάμην τον χιτώνά μου, πώς ενδύσομαι αυτόν; Εν τούτω γαρ ο όφης ούκ έσχε παρείδυσιν, ού της ψευδούς ορεχθέντες θεώσεως, τοις ανοήτοις συμπαραβλήθημεν κτήνεσιν. Αυτός γαρ ο του Θεού μονογενής Υιός, Θεός ως και τω Πατρί ομοούσιος, εκ ταύτης της Παρθένου και καθαράς αρούρας εαυτόν πεπλαστούργηκεν άνθρωπον. Και τεθέωμαι μεν ο άνθρωπος, ο θνητός ηθανάτισμαι, και τους δερματίους χιτώνας εκδέδουμαι. Την γαρ φθοράν απημφιάσμαι, περικειμαι τη περιβολή της θεότητος.

Σήμερον η Παρθένος η άχραντος και γηῖνοις μη προσομιλήσασα πάθεσι, άλλ' ουρανίως εντραφείσα νοήμασιν, ούκ εις γην απελήλυθεν, άλλ' έμψυχος όντως ουρανός χρηματίσασα, τας ουρανίαις σκηναίς ενοικίζεται. Τις γαρ ταύτην ουρανόν καλών ταληθούς αμαρτησεται, ει μη που τις φήσειε καλώς επιστάμενος, και των ουρανών αυτήν ασυγκρίτοις υπεροχαίς υπεραίρεσθαι; Ο γαρ των ουρανών Δημιουργός τε και Συνοχεύς και παντός εγκοσμίου τε και υπερκοσμίου, ορατού τε και αοράτου τεχνίτης δημιουργήματος, ου τόπος ουδεις των πάντων είναι· είπερ το περιέχον των ενόντων τόπος ορίζεται· εν ταύτη προς εαυτού ασπόρως βρέφος δεδημιούργηται, και ταύτην ταμείον ευρύχωρον δέδεχε της τα πάντα πληρούσης αυτού και μόνης απεριγράφου θεότητος, όλος απαθώς εν αυτή συστελλόμενος, και μένων όλος εκτός, και τόπον έχων εαυτού απεριληπτον.

Σήμερον ο της ζωής θησαυρός, η της χάριτος άβυσσος (ούκ οιδ' όπως τολμηροίς και ατρόμοις φάναι τοις χείλεσι), θανάτω ζωηφόρως καλύπτεται, και τούτω αδειμάντως πρόσσεισιν η τούτου καταλύτην κυήσασα, ει και θάνατον προσαγορεύσαι χρεών την αυτής πανίερων και ζωτικόν αποβίωσιν. Η γαρ τοις πάσι την όντως ζωήν

αναβλύσασα, πως θανάτω γένοπ' αν υποχείριος; Άλλ' εΐκει τω του οικείου τόκου θεσμοθετήματι και ως θυγάτηρ μεν του πάλαι Αδάμ τας πατρικάς ευθύνας υπερέρχεται, επεί και ταύτης Υΐός, η αυτοζωή ταύτας ούκ απηνήνατο, ως δε Θεού ζώντος μήρηρ υπάρξασα προς αυτόν αξίως μετακομίζεται. Εΐ γαρ φησιν ο Θεός, «μήποτε εκτεΐνας την χείρα αυτού ο πρωτόπλαστος άνθρωπος, και λαβών του ξύλου της ζωής και γευσάμενος εις τον αΐωνα ζήσεται», πώς η την ζωήν αυτήν δεξαμένη, την άναρχόν τε και άληκτον, την μήτε αρχής, μήτε τέλους δουλεύουσιν πέρασιν, ούκ εις αΐωνα ζήσεται τον απέραντον;

Πάλαι μεν Κύριος ο Θεός τους του βροτεΐου γένους κατάρξαντας, και της παρακοής εμφορηθέντας το άκτιστον, και τη μέθη της παραβάσεως τον οφθαλμόν της καρδίας απονυστάξαντας, και τη κραϊπάλη της αμαρτίας της διανοΐας βαρηθέντας τα όμματα, και κοιμηθέντας ύπνον εις θάνατον, εξορίστους του παραδείσου της Εδέμ εξεπόρευσε. Νυν δε ταύτην την πάθους παντός εκτναξαμένην την προσβολήν και της του Θεού και Πατρός υπακοής προαγαγούσαν το βλάστημα και της ζωής παντί τω γένει κατάρξασαν, ου παράδεισος υποδέξεται; Ούκ ουρανός χαΐρων αναπετάσει τας πύλας; Πάνυ μεν οΐον. Εΐα μεν γάρ την ακοήν υποθείσα τη αγγελία του όφεως, ακουτισθείσα δε του δυσμενούς την παραΐνεσιν και της ψευδούς τε και απατηλής ηδονής τη προσβολή θελχθείσα την αΐσθησιν, λύπης και ανίας απόφασιν αποφέρεται, και τόκων ωδΐνας υφίσταται, και συν τω Αδάμ θάνατον κατακρίνεται, και εν άδου μυχοΐς κατοικίζεται. Ταύτην δε την αληθώς παμμακάριστον, τω του Θεού λόγω την ακοήν υποκλΐνας και της ενεργείας πλησθείσαν του Πνεύματος και δι' αρχαγγέλου την πατρικήν ευδοκΐαν εγκυμονήσασαν και ηδονής πάρεξ και συναφεΐας συνειληφυΐαν του Θεού Λόγου την πάντα πληρούσαν υπόστασιν, και προσφυών ωδΐνων άνευ γεννήσασαν και όλην Θεώ ενωσθείσαν, πώς καταπιή ο θάνατος, πώς ο άδης εισδέξεται; Πώς διαφθορά του ζωοδόχου κατατολμήσειε σώματος; Αλλότρια ταΐτα και πάντη ξένα της θεηφόρου ψυχής και σώματος. Ταΐτη και προσβλέπων ο θάνατος δέδοικε. Τω γάρ αυτής Υΐώ προσβαλών, έμαθεν αφ' ών έπαθε και πείρα μαθών, σεσωφρόνισται.

Ταύτη ἄδου μεν αστιβείς αι ζοφεραί κάθοδοι, ευθεία δε και λεία και εὐτρέπτος η προς ουρανόν πορεία ητοιμάσται. Εἰ γάρ, «όπου εγώ εἰμι, εκεί και ο διάκονος ο εμός ἔστα», ἔφη ο Χριστός η ζωή και η αλήθεια, πῶς ουχί μάλλον η μήτηρ συν αὐτῷ αυλισθήσεται; Πριν ωδίνησεν, ἔτεκεν, εκτός ωδίνων και η αὐτῆς αποβίωσις. «Θάνατος αμαρτωλῶν πονηρός»· εν η δε το κέντρον του θανάτου η αμαρτία νενέκρωτο, τι φήσομεν, η ζωῆς αρχήν αλήκτου και κρείττονος; «Τίμιος ως αληθῶς ο θάνατος των οσίων Κυρίου» του Θεοῦ των δυνάμεων· υπέρτιμος δε της του Θεοῦ μητρός η μετάστασις. Νῦν ουρανοί ευφρανέσθωσαν και κροτεῖψωσαν ἄνθρωποι· νῦ αἴρ γηθόμενος υπηχεῖτω τοις ἄσμασι, και νυξ αφεγγῆς περιαιρείσθω ζόφον τον αμειδῆ και δυσείμονα και μιμείσθω φαιδρῶς την της ημέρας στίλπνότητα τοις εκ πυρός αμαρύγμασιν. Η γάρ ζῶσα πόλις Κυρίου Θεοῦ των δυνάμεων μετάρσιος αἱρεται, και βασιλείς ἀπό ναοῦ Κυρίου της περιβλέπτου Σιών ἐπὶ την ἄνω Ιερουσαλήμ την ελευθέραν την εαυτῶν μητέρα δῶρον προσάγουσι τιμαλφέστατον, οι προς Χριστοῦ πάσης της γης καταστάντες ἄρχοντες, τους αποστόλους φημί, την του Θεοῦ μητέρα την Αειπάρθενον.

Οὐκ ἀτοπον δε μοι δοκεῖ λόγῳ διαγράψαι ὅσον ἔχει προς δύναμιν, και εικάσαι και τύπῳ σχηματῖσαι τα ἐπὶ τη ἱερὰ ταύτη του Θεοῦ μητρί τετελεσμένα θεάματα, α μετρίως και λίαν συνοπτικῶς, το δη λεγόμενον, πας εκ πατρός ἄνωθεν παρειλήφαμεν. Δοκῶ γάρ μοι ταύτην την αγίαν αγιωτέραν, και ἱερῶν ἱερωτέραν, και οσίων οσιωτέραν, την γλυκεῖαν του μάννα στάμνον, πηγὴν δε μάλλον εἰπεῖν αληθέστερον, ανακεκλῖσθαι ἐπὶ τινος σκίμποδος εν τη θείᾳ και περικωνύμῳ πόλει Δαβὶδ, Σιών φημί τη περιόπτῳ και περικλεεστάτῃ, εν η πεπλήρωται μεν ο νόμος του γράμματος, υπηγόρευται δε ὄνομα του Πνεύματος· εν η το Πάσχα τα τυπικόν ο νομοδότης Χριστός εκτετέλεκε, και Πάσχα το αληθές ο Παλαιάς και Νέας Διαθήκης Θεός παραδέδωκεν· εν η το δείπνον μυστικόν τοις εαυτοῦ μαθηταῖς ο αμνός του Θεοῦ ο αἴρων την αμαρτίαν του κόσμου μεμυσταγώγησε, και τούτοκς εαυτὸν οἶα μόσχον σπευτὸν τέθυκε, και της αληθινῆς ἀμπέλου τον βότρυν εληνοβάτησεν· εν η Χριστός τοις αποστόλοις οπτάνεται εκ νεκρῶν ανιστάμενος, και Θωμάν πιστούται, και δια τούτου τα πέρατα, ως εἶη Θεός τε και Κύριος, δύο φορές φέρων εν αὐτῷ και μετὰ

την εκ νεκρών αναβίωσιν, και ταύταις καταλλήλους δύο ενεργείας, αυτεξούσιά τε θελήματα, εις αιώνα τον άπειρον ακωνίζοντα. Αύτη των Εκκλησιών η ακρόπολις· αύτη των μαθητών καταγωγή· εν ταύτη του παναγίου Πνεύματος η πολύηχος και πολύγλωσσος και πυρίμορφος επιφοίτησις τοις αποστόλοις εκκέχεται· εν ταύτη ο Θεολόγος την Θεοτόκον παρειληφώς, ελεπούργει τα δέοντα· αύτη η μήτηρ των ανά πάσαν την οικουμένην Εκκλησιών, της του Θεού Μητρός ενδιαίτημα πέφηνε, μετά γε την του Υιού εκ νεκρών αναφοίτησιν· εν ταύτη τοίνυν η μακαρία Παρθένος επί πνος τρισολβίου κλίνης κατέκετο.

Άλλ' ενταύθα του λόγου γενόμενος, ίνα το οικείον πάθος εξαγορεύσαιμι, θερμότατα και ζέοντι πυρσώ του πόθου καίόμενος, φρίκη τμή και χαροποιός συνείλημμαι δάκρυσιν, αυτήν την κλίνην οία περιπυσσόμενος, την μακαρίαν τε και επέραστον, την θαυμάτων γέμουσαν, την το ζωαρχικόν σκήνος δεδεγμένην, και τη παραθέσει τον αγιασμόν ευμοιρήσασαν, αυτό το ιερόν και πανίερον και αξιόtheon σκήνωμα χερσίν οικείαις εδόκουν εναγκαλιζεσθαι· οφθαλμούς και χείλη και μέτωπα, αυχένα και παρειάς προσερείδων τοις μέλεσι, και της αφής ησθόμην, ως εκ παρόντος συνισταμένης του σώματος, και κατανοήσας οφθαλμοίς κατιδείν το ποθούμενον ου δεδύνημαι. Πώς γάρ αν ο μετάρσιον προς σηκούς ουρανίους ανήρπασται; Και ταύτα μεν ούτως.

Τίνα δε τα επ' αυτή γέρα τότε τελούμενα προς του γεραίρειν τους τεκόντας θεσμοθετήσαντος; Τους μεν απανταχού της γης προς ανθρώπων αλείαν διασπαρέντας ταις πολυαρμονίας και ποικίλαις γλώσσαις του Πνεύματος, και τη του λόγου σαγήνη τους ανθρώπους ζωγρούντας εκ του της πλάνης βυθού προς την πνευματικήν και επουράνιον τράπεζαν του δείπνου του μυστικού της ιεράς πανδαισίας των πνευματικών του ουρανίου νυμφίου γάμων, ούς ο Πατήρ τω ισοσθενεί και ομοφυεί Υιώ λαμπρώς εστιά, και λίαν βασιλικώτατα, θείον πρόσταγμα προς Ιερουσαλήμ, ώσπερ τις σαγήνη η νεφέλη κατήπειγεν, εκ των τερμάτων της γης οία τπας αετούς συνωθούσα και συναθροίζουσα. «Όπου γάρ το πτώμα, Χριστός η αλήθεια έφησε, «τους αετούς συναχθήσεσθα». Εί γαρ και περί της αυτού του ταύτα

λέξαντος δευτέρας μεγάλης και επκρανούς παρουσίας και ουρανόθεν καταφοπήσεως, η ρήσις ήδε προλέλεκται, άλλ' ούκ απόπως ώσπερ ηδύσματι του λόγου κανταύθα παραληφθήσεται.

Παρήσαν τοίνυν οι αυτόπται και του Λόγου θεράποντες, κατ' οφειλήν και τη τούτου μητρί λειπουργήσοντες, και κλήρον ώσπερ τινά πολυτελή και υπέρτιμον την ευλογίαν εξ αυτής αρουσόμενοι. Τίνι γαρ έστιν η γνώμη αμφίβολος, ως αύτη της ευλογίας πηγή και πάντων των αγαθών υπάρχει ανάβλυσις; Συμπαρήσαν δε και οι τούτων οπαδοί και δάδοχοι, της λειπουργίας άμα και της ευλογίας μεθέξοντες. Ών γάρ κοινός ο πόνος, και αι επικαρπίαι κατάλληλοι. Παρειστήκει δε και των εν Ιερουσαλήμ όσον θεόλεκτον σύστημα. Εχρήν δε και των πάλαι δικαίων και προφητών τους ακρέμονας συμπαρομαρτείν, ταύτης της ιεράς δορυφορίας μεθέξοντας, τους προκατηγγεγκότας δηλαδή την εξ αυτής του Θεού Λόγου δί ημάς ένσαρκόν τε και φιάνθρωπον γέννησιν.

Άλλ' ουδέ αγγέλων ομήγουρις άμοιρος. Όσον γαρ τω βασιλεί κατά γνώμην υπήκουον, καντεύθεν της αυτού τιμαλφούς παραστάσεως άξιον, έδει δορυφορείν την τούτου κατά σάρκα Μητέρα, την πανολβίαν όντως και μάκαρα, την πασών γενεών και κτίσεως απάσης προφερεστέραν. Ταύτην παρειστήκεισαν άπαντες, τη φρυκτωρία λαμπομένη του Πνεύματος και τοις εκλάμπροις μαρμαρυγαίς καταλαμπούση τους αιδοί τε και φόβω και ακλινεί τω πόθω ελκρινές αυτή όμμα νοητόν ενερεϊδοντας. Έστι γαρ των όντων ουδέν, οο μη τούτο πέφυκεν, ή το μόνον έν' ότι μηδέν των όντων τω υπερείναι, και προς ουδέν παρατιθέμενον κάτεισε, και κατιόν γε προς άπαντα και ποιούν, και μη το δράσθαι δεχόμενον.

Ενταύθα λόγοι θεόπνευστοι και θεόφθεγκτοι. Ενταύθα τινες ύμνοι θεοπρεπείς και εξόδιοι. Υμνήσαι γαρ εχρήν, καπί τούτω την υπεράπειρον αγαθότητα και το υπερμέγεθος μέγεθος και την απειροδύναμον δύναμιν και την παντός ύψους και μεγέθους επέκενα προς ημάς αυτού μετριότητα, τον υπέρπλουτον πλούτον της ακαταλήπτου χρηστότητος, την άπληστον της αγάπης άβυσσον' όπως της οικείας ούκ εκφοπήσας μεγαλειότητος, προς τη υποποιόν καταβέβηκε κένωσιν, Πατρός

συνευδοκούντος και Πνεύματος· ὅπως ο υπερούσιος εκ γυναικείας νηδύος υπερουσίως ουσίωται· ὅπως Θεός τε εστιν, και άνθρωπος γέγονε, και μένει κατὰ ταυτὸν υπάρχων ἀμφοτέρω· ὅπως οὔτε της ουσίας ἐκβέβηκε της θεότητος, και παραπλησίως ἡμῖν κεκοινώνηκε σαρκὸς τε και αἵματος· ὅπως ο πάντα πληρὼν και φέρων τα σύμπαντα τῷ ῥήματι του οἰκείου στόματος, στενὸν χωρίον κατώκησεν· ὅπως το υλικὸν και χορτώδες σῶμα της αοιδίου ταύτης, το καταναλίσκον πῦρ ἐδέξατο της θεότητος, και χρυσὸς ὥσπερ ἀκίβδηλος, ἀνάλωτον ἐχρημάτισε. Θεοῦ βουλομένου ταῦτα γεγένηται· ἐπεὶ Θεοῦ θέλοντος, δυνατὰ μὲν ἅπαντα, ἀμήχανα δὲ μὴ θέλοντος. Ἐπὶ δὲ τούτῳ και λόγων ἐκίνητο ἀμίλλα, οὐχ ὅπως υπεραίροιν ἀλλήλους ἐκάτερος, κενოდόξου γὰρ τοῦτο φρενὸς, και πόρρω θείας ευαρεστήσεως, ἀλλ' ὡς ἀν προθυμίας μηδὲν ἐλλίπωσι και δυνάμει, Θεὸν ὑμνούντες και Θεοῦ μητέρα γεγαίροντες.

Τότε δη, τότε Ἀδὰμ και Εὐὰ, οἱ του γένους προπάτορες, ἀγαλλομένοι τοις χεῖλεσι διαπρυσίως ἀνακεκράγασι. Σὺ μακαρία, θυγάτερ, της παραβάσεως ἡμῖν τα ἐπιπία λέλυκας. Σὺ φθαρτὸν ἐξ ἡμῶν σῶμα κληρονομήσασα, ἀφθαρσίας ἡμῖν ἐκυοφόρησας ἑνδυμα. Σὺ το εἶναι ἐξ ἡμετέρας οσφύος ἀρπάσασα, το εἶναι ἡμῖν ἀνταπέδωκας· τὰς ὠδῖνας ἔλυσας· τὰ του θανάτου δῆρρηξας σπάργανα· το ἀρχαῖον ἡμῖν ἀποκατέστησας ἐνδιαίτημα. Ἡμεῖς ἐκλείσαμεν τον παράδεισον, συ του της ζωῆς ξύλου την εἴσοδον ἀνεπέτασας. Ἐκ των χρηστῶν δὲ ἡμῶν ἦλθε τα λυπηρά, διὰ σου ἐκ των λυπηρῶν ἐπανήλθεν ἡμῖν τα χρηστότερα. Και πῶς θανάτου γεύση, ἡ ἀχραντος; Σοὶ πρὸς ζωὴν γέφυρα και κλίμαξ πρὸς οὐρανὸν και πρὸς ἀθανασίαν ο θάνατος πορθμεῖον γενήσεται. Ὅντως μακαρία συ, παμμακάριστε. Τίς γάρ, εἰ μήτιγε ο Λόγος ἡ, προσενήνεκται τοῦτο πάσχων, ο πράττειν υπείληπται;

Ἐπεκρότει δὲ και πας ο των ἀγίων χορὸς. Σὺ ἡμῶν τὰς προρρήσεις πεπλήρωκας. Σὺ ἡμῖν την καραδοκουμένην ευφροσύνην προσήνεγκας. Διὰ σου γὰρ δεσμῶν θανάτου λελύμεθα. Δεῦρο πρὸς ἡμᾶς, ὦ θεῖον και ζωηφόρον κειμήλιον. Ἐλθε ποθοῦσιν ἡμῖν, ἡ τον πόθον ἡμῶν ἐκπεράνασα. Ἀλλ' ἀνθεῖλκε λόγος οὐχ ἥττοσιν των ἐν σῶματι περιεστώτων ἀγίων πληθὺς· Μείνον μεθ' ἡμῶν, ἡ ἡμετέρα παράκλησις,

λέγουσα· το μόνον επί γης ημών παραμύθιον. Μη εάσης ημάς ορφανούς, η Μήτηρ, του συμπαθούς του Υιού σου προκνδυνεύοντας. Ἐχοιμέν σε των πόνων ανάπαυλαν και των ἰδρώτων ανάπτυξιν. Σοί και μένειν θελούση το δύνασθαι πάρεστι, και απαίρειν προθυμουμένη ουδέν εμπόδιον. Εἰ απαίρεις, η του Θεοῦ σκηνή, και ημεῖς συναπαίρομεν, ο σος λαός δια τον σον Υἱόν χρηματίσαντες. Σε μόνην επί γης καταλελειμμένην ημῖν παρηγορίαν κεκτήμεθα. Σοι και ζώση συζήν, και θνησκούση συνθνήσκειν μακάριον. Τι δε θνησκούση φαμέν; Σοι μεν γάρ η ζωή και ο θάνατος, και ζωή κρείπτων, και ταύτην την ζωήν απαραβλήτοικ συγκρίσεις υπεραίρουσα· ημῖν δε πως ο βίος αβίωτος, σε μη κεκτημένοις συνόμιλον.

Τοιαῦτα αττά μοι δοκεῖ τους αποστόλους συν παντί τω της Εκκλησίας πληρώματι τη μακαρία Παρθένω προσφέγγεσθαι. Ἀλλ' ἐπειδή προς την εκβίωσιν σπεύδουσιν, κακείνης εφιεμένην ἐώρων την Θεομήτορα, προς ὕμνους εκδημῖους ἐτρέποντο της θείας εμπορούμενοι χάριτος, και τω στόματι κυχρώντες τω Πνεύματι, και σαρκός ἐξιστάμενοι, και συνεκδημῖν εκδημούση του Θεοῦ τη Μητρί εφῆμενοι, και προεκδημούντες ως οἷον τε τω τόνω της προαιρέσεως. Επεὶ δε πάντες ἅμα τον πόθον και το χρέος αφωσῖωσαντο και πολυανθή τε και ποικίλον ὕμνων ἱερῶν ἐπλέξαντο στέφανον, την ευλογίαν ὡςπερ τινά θεόσδοτον θησαυρόν εκομίζοντο, ἐξηπῆρά τε και τελευταία προσφθεγγόμενοι ρήματα. Τάδε ἦν, ὡς ἐμέ ἐδέναι, του παρόντος βίου το ρευστόν και ευπάροιστον διαγγέλλοντα, και των μελλόντων αγαθῶν τα κεκρυμμένα μυστήρια εἰς τούμφανές ἄγοντα.

Εἶτα τούτοις συνωδά και ἀκόλουθά τινα δοκεῖ πεπράχθαι το τηνικάδε, ὡς μοι δοκεῖ. Η του βασιλέως προς την οικήαν λοχεύτριαν ἔλευσις, χερσί θείαις και ακηράτοικ υποδεχομένου την ἱεράν ταύτης ψυχὴν και εἰλικρινή τε και ἁμωμον. Και αὕτη μεν οἷα εἰκός ἐφησεν·

Εἰς χεῖράς σου, τέκνον ἐμόν, το πνεῦμα μου παρατίθημι. Δέξαι μου την σοι φίλην ψυχὴν, ἣν ἐτήρησας ἄμεμπτον. Σοι το ἐμόν σῶμα και ου τη γη παραδίδωμι. Φύλαξον σῶον, ο κατοικήσαι ηυδόκησας, και γεννηθεῖς

Παρθένον ετήρησας. Προς εμέ μετάστησον, ἵν' όπου εἶ συ, των εμῶν
σπλάγχνων το κύημα, ἔσομαι καγὼ σοι συνέστιος. Προς σε γάρ
επιίγομαι, τον προς εμέ αδιαστάτως καταφοπήσαντα. Σὺ τοις εμοῖ
ποθεινοτάτοις τέκνοις, οὐς ἀδελφούς καλέσαι ηυδόκησας, της εμῆς εκδημίας
γενοῦ παραμύθιον. Πρόσθες ευλογίαν ἐπὶ την ευλογίαν αὐτῶν δια της των
ημῶν χειρῶν επιθέσεως.

Εἶπα τας χεῖρας ἐπάρασα, οἷα εἰκός, τους συνειλεγμένους ευλόγησε, τοιαῦτα
προσομιλήσασα τα ρήματα, καί·

Δεῦρο, η ευλογημένη μου Μήτηρ, εἰς την ἀνάπαυσίν μου, ακούσασα.
«Ἀνάστα, ἔλθε, η πλησίον μου, η καλή εν γυναξίν», ὅτι ἰδοὺ ο χειμῶν
παρήλθον, ο καιρὸς της τομῆς ἐφθασε. «Καλή η πλησίον μου, και μῶμος
οὐκ ἔστιν εν σοι». «Οσμή μύρων σου υπέρ πάντα τα ἀρώματα».

Τούτων η ἀγία ακούσασα, το πνεῦμα ταις χερσί του Υἱοῦ παρατίθεται.

Και τί γίνεται; Στοχεῖων, ως γε μοι δοκεῖ, κίνησις και αλλοιώσις, φωναί τε
ψόφοι και πάταγοι και ἀγγέλων ὕμνοι ἐπάξιοι, προτρεχόντων, συμπροπεμπόντων,
παρεπομένων· των μεν τη αμωμήτω και παναγία ψυχῇ την δορυφορίαν πληρουντων
και προς ουρανὸν ανιούση συνανιόντων, ἕως ὅτι τω θρόνῳ τῷ βασιλικῷ την βασιλῖδα
παρέστηκαν, των δε, το θεῖον και ιερὸν κυκλούντων σῶμα και ὠδαῖς ἀγγελοπρεπέσιν
υμνούντων την Θεομήτορα. Τί δε οἱ παρεστώτες τῷ παναγίῳ και ιερωτάτῳ σώματι;
Φόβῳ τε και πόθῳ και ἀγλλιάσεως· δάκρυσι το θεῖον και πανόλβιον περιστοιχίσαντες
σκήνωμα, περιεπτύσσοντο, κατησπάζοντο ἅπαν μέλος, προσήγον τῷ σώματι, εκ της
αφῆς αγιασμοῦ τε και ευλογίας πληρούμενοι. Τότε δε νόσοι μεν εδραπέτευον,
δαιμόνων στίφη εφυγαδεύοντο, πάντοθεν συνελαυνόμενα προς μόνα τα καταχθόνια·
αἴρ, αἰθήρ τε και ουρανὸς ηγιάζοντο τη αναβάσει του πνεύματος, γῆ δε τη καταθέσει
του σώματος. Ἀλλ' ουδέ η του ὕδατος φύσις της ευλογίας ημοίρασε· λούεται γαρ
ὕδατι καθαρῷ, οὐκ αὐτὴν καθαίροντι, ἀγνιζομένῳ δε μάλιστα. Ενταῦθα κωφοὶς μεν η
ἀκοή ἀπηρτιζετο, χωλοὶς οἱ των ποδῶν κατηρτιζοντο βάσεις, τυφλοὶς δε ἀνεκανιζετο

η ὄρασις, αμαρτωλοῖς πίστει προσιοῦσι χειρόγραφα διερρήγνυντο. Εἶπα τί; Σνδόσι καθααῖς το καθαρὸν ἐνελῖπτεται σῶμα και κλῖνη αὐθις ἡ βασιλῖς ἐπιθεται. Εἶπα λαμπάδες και μύρα, ὕμνοι προπόμιοι, ἀγγέλων μεν ταις οικείαις γλώτταις μελωδούντων ὕμνον τον αυτοῖς προσφορώτατον, ἀποστόλων δε και θεοφόρων Πατέρων ὡδὰς θεοπρεπεῖς και κροτουμένας τῷ Πνεύματι.

Τότε δη, τότε ἡ κιβωτός του Κυρίου ἀπάρασα ἐξ ὅρους Σιών τοῖς των ἀποστόλων κλεμοῖς ὤμοις ἐποχουμένη πρὸς το ουράνιον τέμενος δια μέσου του τάφου διαβιβάζεται. Και πρότερον μεν δια μέσου του ἀστεος ἀγεται, οἷα τις νύμφη περικαλλῆς τῇ ἀπροσίτῳ αἰγλῇ ὠραζομένη του Πνεύματος, και οὕτως εἰς το ἱερώτατον της Γεθσημανῆ χωρίον κομίζεται, ἀγγέλων προτρεχόντων, παρεπομένων, συγκαλυπτόντων ταις πτέρυξι, και παντός του της Εκκλησίας πληρώματος. Και ὡσπερὸ βασιλεὺς Σολομών ἐπὶ τῇ καταπαύσει της κιβωτοῦ ἐν ναὶ Κυρίου, ὃν αὐτὸς ἐδείματο, πάντας τους πρεσβυτέρους Ἰσραὴλ ἐν Σιών ἠκκλησίασε, του ἀνενεγκεῖν τὴν κιβωτὸν διαθήκης Κυρίου ἐκ πόλεως Δαβὶδ (αὕτη ἐστὶν Σιών) και ἦραν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν και τὴν σκηνὴν του μαρτυρίου και ἀνεβίβασαν αὐτὰ οἱ ἱερεῖς και οἱ Λευῖται, και ὁ βασιλεὺς και ὁ λαὸς ἅπας ἐμπροσθεν της κιβωτοῦ θύοντες βόας και πρόβατα ἀναρίθμητα· και εἰσφέρουσιν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης Κυρίου εἰς τον τόπον αὐτῆς εἰς το δαβὶρ του οἴκου, εἰς τα Ἅγια των ἀγίων, ὑπὸ τας πτέρυγας των Χερουβὶμ· οὕτω δη και νυν ἐπὶ της καταπαύσει της νοεράς κιβωτοῦ, οὐ διαθήκης Κυρίου, ἀλλ' αὐτῆς της του Θεοῦ Λόγου υποστάσεως, αὐτὸς ὁ νέος Σολομών, ὁ εἰρηνάρχης, και του παντός ἀριστοτέχνης των ουρανίων νόων τα υπερκόσμια τάγματα, και της Νέας Διαθήκης τους προύχοντας, τους ἀποστόλους φημί, συν παντί τῳ ἐν Ἱερουσαλήμ των ἀγίων λαῷ σήμερον ἠκκλησίασε, και τὴν μεν ψυχὴν δὲ ἀγγέλων εἰς τα Ἅγια των ἀγίων, τα ἀρχέτυπα τα ἀληθινὰ και ουράνια εἰσοικίζεται, ἐπ' αὐτὰς των τετραμόρφων ζώων τας πτέρυγας, και τῳ εαυτοῦ παρεστήσαντο θρόνῳ εἰς το ἐνδότερον του καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος αὐτὸς Χριστὸς σωματικῶς εἰσελήλυθε· το δε σῶμα ταις των ἀποστόλων χερσὶ προκομίζεται, του Βασιλέως των βασιλευόντων συγκαλύπτοντος τῇ αἰγλῇ της ἀοράτου θεότητος, και παντός του των ἀγίων συστήματος προτρεχόντων και ἱεράς ἀφιέντων βοάς και θυόντων θυσίαν

ανέσεως ἕως ως παστάδι τῷ τάφῳ καὶ δι' αὐτοῦ τῇ τῆς Ἑδέμ τρυφῇ καὶ ουρανίῳς ἐναπετέθῃ σκηνώμασι.

Παρήσαν δε τυχόν καὶ Ἰουδαῖοι, ὅσοι μὴ λίαν ἀγνώμονες. Οὐχ οἷον δε, ὥσπερ ὀψω παράρτυμα, το τοῖς πολλῶν περικφερόμενον χεῖλεσι προσμῖξαι τῷ διηγήματι. Φασὶ γάρ, ὅτε πρὸς τῇ περικφερόμενον καταντούς ὅρους γεγόνασιν οἱ το μακάριον σῶμα τῆς Θεομήτορος αἶροντες, Ἑβραῖον τινα τῆς αμαρτίας δούλον καὶ τῆς πλάνης υπόσπονδον, τὸν τοῦ Καϊᾶφα οἰκέτην μιμούμενον, ὡς τὸν Δεσποτικόν καὶ θεῖον τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐρράπικε πρόσωπον καὶ διαβόλου γενόμενον ὄργανον, θρασεῖα ρύμη καὶ αλογίστῳ φερόμενον, καὶ φορὰ κακοδαίμονι αυτομολήσαι πρὸς ἐκεῖνο το θεϊότατον σκηνῶμα, ὃ δεδιώτες προσέεισαν ἄγγελοι καὶ ἀμφοῖν τοῦ κραββάτου τὰς χεροῖν μανικῶς καὶ ἐκφρόνως δραξάμενον καθέλκεν εἰς τοῦδαφος· φθόνου τοῦ ἀρχεκάκου καὶ τοῦτο ὄρμημα, ἀλλ' ὁ καρπὸς τῶν πόνων προέφθασε καὶ βότρυν πικρὸν καὶ ἐπάξιον τῆς οἰκείας ἐτρύγησε προαιρέσεως. Ἐκλελοιπέναι γὰρ αὐτὸν τὰς χεῖρας διαγορεύουσι. Καὶ ἦν ἰδεῖν τοῦ ἀτόπου τολμήματος τὸν αὐτόχειρα ἀθρόον δεικνύμενον ἄχειρα, ἕως πρὸς πίστιν τὴν γνώμην μετέβαλε καὶ μετὰμελον. Ἀμελητὶ γὰρ οἱ τὸν κράββατον φέροντες ἔστησαν, καὶ ἐπιθείς τῷ χεῖρι ὁ δειλαῖος τῷ ζωαρχικῶ καὶ θαυμαστοτόκῳ σκηνώματι, σώος αὐτίς ἐκ κολοβόχειρος γίνεται. Ἐπίσταται γὰρ ὡς τὰ πολλὰ καὶ περίστασις σώα καὶ σωτήρια κύειν βουλευόμενα. Ἀλλ' ἐπὶ το προκείμενον παλιννοστήσωμεν.

Ἐντεύθεν πρὸς τὴν Γεθσημανὴ τὴν ἱερωτάτην κατάγεται· πάλιν τε ἀσπασμοὶ καὶ περιπλοκαί, καὶ πάλιν ἐγκώμια, ὕμνοι ἱεροὶ καὶ ἀνακλήσεις καὶ δάκρυα, ἐξ ἀγωνίας καὶ πόθου κρουνοὶ ἰδρώτων περιρρεόμενοι· καὶ ἦν ἰδεῖν ἰδρώτας καὶ δάκρυα τοῖς χεῦμασιν ἀμιλλώμενα. Καὶ οὕτω τὸ πανάγιον σῶμα τῷ πανευκλεεῖ καὶ υπερφυεῖ ἐπιτίθεται μνήματι· καντεύθεν τριπαῖον πρὸς ουρανίους δόμους μετεωρίζεται. Ἔδει γὰρ τοῦτο το θεοπρεπὲς ἐνδιαίτημα τὴν ἀνόρυκτον πηγὴν τοῦ τῆς ἀφέσεως ὕδατος, τὴν ἀνήροτον ἄρουραν τοῦ ουρανοῦ ἄρτου, τὴν ἀνάρδευτον ἀμπελον τοῦ τῆς ἀμβροσίας βότρυος, τὴν αἰθαλή καὶ καλλίκαρπον ελαίαν τοῦ πατρικοῦ ελαίου, τοῖς κενεώσι τῆς γῆς μὴ καθείργεσθαι· ἀλλ' ὥσπερ καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς τῷ Θεῷ Λόγῳ

ενυποστάν σώμα το άγιον και ακήρατον τη Τρίτη ημέρα του μνήματος εξανίστατο, ούτω δη και ταύτην εξαρπασθήναι του τάφου και προς τον Υιόν την μητέρα μεθαρμοσθήναι, και ώσπερ αυτός προς αυτήν καταβέβηκεν, ούτως αυτήν την προφιλή προς αυτήν αναφέρεσθαι, την μεζονα και τελεωτέραν σκηνήν, εις αυτόν τον ουρανόν.

Έδει την τον Θεόν Λόγον εν τη αυτής νηδύι ξενοδοχήσασαν, εν ταις του εαυτής Υιού κατοικισθήναι σκηναίς· και ώσπερ ο Κύριος έφησεν, ως εν τοις του οικείου Πατρός είναι οφείλεται, και την Μητέρα έδει εν τοις του Υιού βασιλείς αυλίζεσθαι, εν οίκω Κυρίου και εν αυλαίς οίκου Θεού ημών. Εί γαρ εν αυτό πάντων των ευφρανομένων η κατοικία, που της ευφροσύνης το αίτιον; Έδει της εν τω τίκτειν φυλαξάσης την παρθενίαν αλώβητον, αδιάφθορον τηρηθήναι το σώμα και μετά θάνατον. Έδει την εγκόλπιον ως βρέφος τον Κτίστην βαστάσασαν, τοις θείois ενδιατρίβειν σκηνώμασιν. Έδει την νύμφην, ήν ο Πατήρ ενυμφεύσατο, τοις ουρανίοis ενδιαπάσθαι θαλάμοis. Έδει την εν σταυρώ τον εαυτής Υιόν κατοπτεύσασαν και της ωδίνος, ήν τεκούσα δέφυγε, την ρομφαίαν δεξαμένην εγκάρδιον, τω Πατρί καθοράν συγκαθήμενον. Έδει την του Θεού Μητέρα τα του Υιού κατακτήσασθαι και υπό πάσης, ως Μητέρα Θεού και δούλην, προσκυνηθήναι της κτίσεως. Αεί μεν γαρ εκ των τεκόντων ο κλήρος εις τους παιδας κάτεισι. Νύν δε, ως τις έφη σοφός, άνω ποταμών των ιερών χωρούσι πηγαί. Ο γαρ Υιός τη Μητρί την σύμπασαν κτίσιν κατεδουλώσατο.

Δεύτε τοιγαρούν και ημείς σήμερον εορτήν εξοδιον τη Μητρί του Θεού εορτάσωμεν, ούκ αυλούς τινας και κορύβαντας φέροντες και τα της μητρός των ψευδωνύμων θεών, ως αυτοί λέγουσι, θασεύοντες όργια, ήν πολύτεκνον μυθοπλαστούσιν οι άφρονες, ο δε της αληθείας λόγος παρίστησιν άτεκνον. Οία δαίμονες ταύτα και σκώδη φαντάσματα, ο μη πεφύκασιν εικαίως υποκρινόμενοι, των πλανωμένων την άνοικαν εσχηκότες επίκουρον. Γεννά γαρ πώς εκ συνδυασμού το ασώματον; Και τινά τρόπον μχθήσεται; Και πως Θεός το μη ον μεν πρότερον, προς δε γένεσιν παραγόμενον; Ότι γαρ ασώματον το δαιμόνιον φύλον, παντί που δήλον

και αυτοίς τοις τα νοητά τυφλώπτουσιν ὄμματα. Ἐφη γὰρ πού των εαυτοῦ λόγων ο Ὅμηρος, των αξίων αυτού θεῶν υφηγούμενος την κατάστασιν.

«Ου πυρόν εσθίουσιν, ου πίνουσιν αἶθοπα οἶνον,
τούνεκ' αναίμονές εἰσι, και αθάνατοι καλένοτα».

Ου σίπον εσθίουσι, φησίν, ου τον θερμαντικόν οἶνον πίνουσι. Τούτου χάριν αναίμονές εἰσι, τουτέστιν ἅμα οὐκ ἔχουσι, και αθάνατοι ονομάζονται. Καιρίως ως αληθῶς ἔφη το, «καλέοντα». Αθάνατοι γὰρ καλοῦνται, ουκ εἰσι δε τούθ' ὅπερ καλοῦνται· Αθάνατοι γὰρ καλοῦνται, οὐκ εἰσι δε τούθ' ὅπερ καλοῦνται· τον γὰρ της κακίας τεθνήκασι θάνατον.

Ημεῖς δε οἱ Θεός εστι το λατρευόμενον, Θεός οὐκ εκ μη ὄντος εις το εἶναι παραγενόμενος, ἀλλ' αἰῶν εκ του αἰῶντος ὑπέρ απίαν και λόγον και ἔννοαν και χρόνου και φύσεως, Μητέρα Θεοῦ τιμῶμεν και σέβομεν, οὐ της αυτού θεότητος εξ αυτής την ἄχρονον υπογράφοντες γέννησιν· η γὰρ του Θεοῦ Λόγου γέννησις ἄχρονός τε και Πατρί συναΐδιος· δευτέραν δε καθομολογούμεν γέννησιν, καθ' εκούσιον σάρκωσιν, την ταύτης απίαν, και εἰδότες και φάσκοντες. Σαρκοῦται γὰρ ο ὢν ἀνάρχως ἀσώματος, δί' ημάς και δια την ημετέραν σωτηρίαν, ἵνα τω ομοίῳ τον ὅμοιον διασώσῃται· και σαρκούμενος εκ ταύτης της ἐράς Παρθένου ασυνδυάστως τίκτεται, αὐτός μένων ὅλος Θεός, και ὅλος γινόμενος ἄνθρωπος, αὐτός ὅλος Θεός μετά της σαρκός αυτού, και ὅλος ἄνθρωπος μετά της αυτού υπερθέου θεότητος. Οὕτω Θεοῦ Μητέρα την Παρθένον ταύτην γινώσκοντες, την ταύτης πανηγυριζομεν κοίμησιν, οὐ θεόν ταύτην φημιζοντες (ἀπαγε, της ελληνικής τερθρείας τα τοιαῦτα μυθεύματα· ἐπεὶ και θάνατον αυτής καταγγέλλομεν), ἀλλά σαρκωθέντος Θεοῦ Μητέρα γινώσκοντες.

Ταύτην ἄσμασι ἱεροῖς ευφημίσωμεν σήμερον, οἱ Χριστοῦ λαός και εἶναι πεπλουτηκότες και λέγεσθαι. Ταύτην παννύχους τιμήσωμεν στάσεσι· ταύτην ψυχῆς τε και σώματος ἀγνότητι τέρψωμεν, την ὄντως ἀγνήν μετά Θεόν ὑπέρ ἅπαντας· πέφυκε γὰρ πῶς τοις ομοίοις τα ὅμοια επαγάλλεσθαι. Ταύτην ἐλέω και συμπαθεία

των ενθεών θεραπεύσωμεν. Εἰ γὰρ ἐπ' ουδενί ὡς ἐλέω Θεός θεραπεύεται, τίς ἀντερεῖ μη τοὺς ἴσους καὶ τὴν τούτου Μητέρα ἐπικραδρύνεσθαι; Αὕτη τὴν ἀφατον τῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης ἐδημοσίευσεν ἄβυσσον. Διὰ ταύτης ἡμῖν ὁ πρὸς τὸν Κτίστην πολυχρόνιος καταλέλνυται πόλεμος. Διὰ ταύτης ἡμῖν αἱ πρὸς αὐτὸν καταλλαγαὶ ἐκροτήθησαν, καὶ εἰρήνη καὶ χάρις δεδωρήται, καὶ ἀγγέλους συγχορεύουσιν ἄνθρωποι, καὶ τέκνα Θεοῦ οἱ πρὶν ἠτιμημένοι κατέστημεν. Ἐκ ταύτης τὸν βότρυν τῆς ζωῆς ἐτρυγήσαμεν, ἐκ ταύτης τῆς ἀφθαρσίας τὸν βλαστὸν ἐδρεψάμεθα. Αὕτη πάντων τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν προμνήστρια γέγονεν. Ἐν ταύτῃ ὁ Θεὸς μὲν ἄνθρωπος, καὶ Θεὸς ὁ ἄνθρωπος γέγονε. Καὶ τί τοῦτου παραδοξότερον; Τί τοῦτου μακαριώτερον; Ἰλιγγίῳ τῷ φόβῳ, δεδιώς το λαλούμενον.

Σὺ Μαριάμ τὴν προφήτιδι, ὦ νεάνιδες ψυχαί, μετὰ τυμπάνων χορεύσωμεν, νεκροῦντες τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· τοῦτο γὰρ τὸ μυστικὸν τύμπανον· ἀλαλάξωμεν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ Κυρίου τοῦ Θεοῦ ψυχῶν ἀλαλάγμασι, καὶ τεῖχη πεσοῦνται Ἰερικοῦντια, τῶν ἐναντίων λέγω δυνάμεων τὰ δυσμενῆ ὀχυρώματα. Μετὰ Δαβὶδ σκιρτήσωμεν Πνεύματι· ἡ κιβωτός γὰρ Κυρίου σήμερον καταπέπαιται. Μετὰ Γαβριὴλ τοῦ τῶν ἀγγέλων πρωτοστάτου βοήσωμεν·

«Χαίρε, σου».

Χαίρε, τοῦ τῆς χαρὰς ἀδαπάνητον πέλαγος.

Χαίρε, τοῦ μόνον τῆς λύπης ἐξάλειπτον.

Χαίροις, πάσης καρδίας ἀκεσώδυνον φάρμακον.

Χαίροις δὲ ἢς παρωθεῖται μὲν θάνατος, ἡ δὲ ζωὴ εἰσκεκόμενται.

Σὺ, ὦ τάφων ἱερῶν ἱερώτατε, μετὰ γε τὸν ζωαρχικὸν τοῦ Δεσπότη τάφον, ὅς πηγὴ ὑπῆρξε τῆς ἀναστάσεως· ὡς γὰρ ἐμψύχω σοὶ διαλέξομαι. Πού χρυσὸς ὁ ἀκίβδηλος, ὃν ἀποστόλων χεῖρες ἐν σοὶ ἐθησαύρισαν; Πού πλοῦτος ὁ ἀδαπάνητος; Πού τὸ θεοδόχον κειμήλιον; Πού ἡ ἐμψυχὸς τράπεζα; Πού ὁ καινὸς τόμος, ἐν ᾧ ἀφράστως ὁ Θεὸς Λόγος χεῖρὸς ἄνευ ἐγγέγραπται; Πού ἡ τῆς χάριτος ἄβυσσος; Πού τῶν ἱαμάτων τὸ πέλαγος; Πού ἡ ζωοτόκος πηγὴ; Πού τὸ πολυπόθητον σῶμα τῆς

Θεοτόκου και πολυέραστον; Τί ζητείτε εν τάφω την προς τα ουράνια μετεωρισθείσαν σκηνώματα; Τί με της φθοράς ευθύνας εισπράττετε; Ού μοι δύναμις τοις θείοις αντipeίνεν κελεύσμασι. Τας σινδόνας καταλιπόν το σώμα το ιερόν τε και άγιον, και μοι του αγιασμού μεταδεδωκός, και μύρου και ευωδίας ποιήσαν ανάπλεων, και θεϊόν απεργασάμενον τέμενος, ανάρπαστον οίχεται, δορυφορούντων αγγέλων και αρχαγγέλων και πασών των ουρανίων δυνάμεων. Νύν εμέ περιέπουσιν άγγελοι, νυν εν εμοί θεία χάρις αυλίζεται. Εγώ νοσούσιν ιατρείον αλεξιπόνον πέφηνα. Εγώ πηγήν ιαμάτων αέναος. Εγώ δαιμόνων αλεξιπήριον. Εγώ πόλις φυγαδευτηρίου τοις προσφεύγουσι πέφυκα.

Προσέλθετε πίστει, λαοί, και ποταμηδόν αρύσασθε τα χαρίσματα. Αδιάκρπον την πίστιν κεκτημένοι προέλθετε. «Οι διψώντες εφ' ύδωρ πορεύεσθε». Ησαΐας παρακελεύεται, « και όστις ούκ έστιν αργύριον, πορευθέντες αγοράσατε άνευ τιμής». Εγώ πάσιν ευαγγελικώς ανακέκραγα· ο διψών νοσημάτων ίασιν, ψυχικών παθών απολύτρωσιν, αμαρτημάτων εξάλειψιν, παντοίων επικφορών αλλοτρίωσιν, ουρανών βασιλείας ανάπαυσιν, πίστει προσερχέσθω προς με και αρυσάσθω ρεϊθρον της χάριτος πολυδύναμον και πολύχρηστον. Όσπερ γαρ του ύδατος η ενέργεια απλή και μία τυγχάνουσα, ως δε γης και αέρος και του παμφαούς ηλίου, εκάστω των μετόχων διαφόρως προς το κατάλληλον της φύσεως μεταβάλλεται, και γίνεται εν αμπέλω μεν οίνος, εν ελαία δε έλαιον, ούτω και η χάρις απλή και μία τυγχάνουσα, ποικίλως και αναλόγως προς την εκάστου χρείαν ευεργετεί τους μετέχοντας. Ούκ εξ οικείας την χάριν κέκτημαι φύσεως. Τάφος άπας δυσωδίας ανάπλεως, κατηφείας πρόξενος, ευφροσύνης αντίπαλος. Μύρον πολύτιμον δέδεγμαι, και της ευωδίας μετείληφα, και το μύρον ούτως ευώδες και δραστικώτατον, ως μικρά παραθέσει αναφαίρετον δωρήσασθαι την μετάληψιν· αμεταμέλητα γαρ όντως τα θεία χαρίσματα· πηγήν ευφροσύνης εξένισα, και ταύτης αέναον επλούτησα την ανάβλυσιν.

Οράτε, φίλοι Πατέρες και αδελφοί, οία προς ημάς ο πανευκλής αποτείνεται τάφος. Και ότι ταύτα ούτως έχει, και εν τη Ευθυμιακή Ιστορία τρίτω λόγω, κεφαλαίω

τεσσαρακοστόν, ούτως αυτολεξεί γέγραπται· «Εἰρηται μὲν ἀνωτέρω, ὡς πολλὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνήγειρε τῷ Χριστῷ ἐκκλησίας ἡ ἐν ἁγίοις Πουλχερία. Μία δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ἡ ἐν Βλαχέρναις οἰκοδομηθεῖσα ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τοῦ τῆς θείας λήξεως Μαρκανοῦ. Οὗτοι τοιγαροῦν ἐκεῖσε σεβάσμιον οἶνον τῇ πανυμνήτῳ καὶ παναγίᾳ Θεοτόκῳ καὶ Αἰπαρθένῳ Μαρίᾳ οἰκοδομήσαντες καὶ παντὶ κόσμῳ κοσμήσαντες, τὸ ταύτης πανάγιον καὶ θεοδόχον ἀνεζήτησαν σῶμα· καὶ μετακαλεσάμενοι Ἰουβενάλιον τὸν Ἱεροσολύμων ἀρχιεπίσκοπον, καὶ τοὺς ἀπὸ Παλαιστίνης ἐπισκόπους τότε ἐν τῇ βασιλευούσῃ ἐνδημούντας πόλει, διὰ τὴν τὸ τῆνικαῦτα ἐν Χαλκηδόνι γενομένην σύνοδον, λέγουσιν αὐτοῖς·

Ἀκούομεν εἶναι ἐν Ἱεροσολύμοις τὴν πρώτην καὶ ἐξαίρετον τῆς παναγίας Θεοτόκου καὶ Αἰπαρθένου Μαρίας ἐκκλησίαν ἐν χωρίῳ Γεθσημανῇ καλουμένῳ ἔνθα τὸ ζωηφόρον αὐτῆς σῶμα κατετέθη ἐν σορῷ. Βουλόμεθα τοίνυν τοῦτο τὸ λείψανον ἀναγαγεῖν ἐνταῦθα εἰς φυλακτήριον τῆς βασιλευούσης ταύτης πόλεως.

Υπολαβὼν δὲ Ἰουβενάλιος, ἀπεκρίθη·

Τῇ μὲν ἁγίᾳ καὶ θεοπνεύστῳ Γραφῇ οὐκ ἐμφέρεται τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν τῆς ἁγίας Θεοτόκου Μαρίας, ἐξ ἀρχαίας δὲ καὶ ἀληθεστάτης παραδόσεως παρελήφαμεν, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐνδόξου κοιμήσεως αὐτῆς, οἱ μὲν ἅγιοι σύμπαντες ἀπόστολοι, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἐθνῶν τὴν οἰκουμένην διαθέοντες, ἐν καιροῦ ροπή μετάρσιοι συνήχθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς αὐτὴν οὖσιν, ὁπτασία αὐτοῖς ἀγγελικὴ γέγονε, καὶ θεία ὑμνωδία ἠκούετο κρεπτόνων Δυνάμεων. Καὶ οὕτω θεία δόξη καὶ ἐπουρανίῳ εἰς χεῖρας Θεοῦ τὴν ἁγίαν παρέθετο ψυχὴν ἀρρήτῳ τινὶ λόγῳ. Τὸ δὲ θεοδόχον αὐτῆς σῶμα μετὰ ἀγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς ὑμνωδίας ἐκκομισθὲν καὶ κηδευθὲν, ἐν σορῷ τῇ ἐν Γεθσημανῇ κατετέθη, ἐν ᾧ τόπῳ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἡ τῶν ἀγγέλων χοροστασία καὶ ὑμνωδία δέμενεν ἀπαυστος. Μετὰ δὲ τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς ἀγγελικῆς ὑμνωδίας παυσαμένης, παρόντες οἱ ἀπόστολοι, ἐνός αὐτοῖς ἀπολειφθέντος Θωμᾶ, καὶ μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐλθόντος, καὶ τὸ θεοδόχον σῶμα προσκυνήσαι βουληθέντος, ἡνοῶν τὸν σορόν. Καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτῆς τὸ πανύμνητον οὐδαμῶς

ευρεῖν ἠδυνήθησαν, μόνα δε αὐτῆς τα ἐντάφια κείμενα ευρόντες καὶ τῆς ξ αὐτῶν ἀφάτου ευωδίας ἐμφυρηθέντες ἠσφαλίσαντο τὴν σορόν. Καὶ το τοῦ μυστηρίου το θαῦμα ἐκπλαγέντες, τοῦτο μόνον εἶχον λογίζεσθαι, ὅτιπερ ὁ ευδοκήσας κατ' ἴδιαν ὑπόστασιν σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπήσαι ἐξ αὐτῆς καὶ γεννηθῆναι σαρκὶ Θεὸς Λόγος καὶ Κύριος τῆς δόξης, καὶ μετὰ τὸν τόκον τὴν αὐτῆς ἀφθορον παρθενίαν διαφυλάξας, αὐτὸς ευδόκησε καὶ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀποβίωσιν, το ταύτης ἀχραντον καὶ ἀμίαντον σῶμα τῇ ἀφθαρσίᾳ τιμῆσαι καὶ μεταθέσει προ τῆς κοινῆς καὶ καθολικῆς ἀναστάσεως. Παρήσαν δε τότε συν τοῖς ἀποστόλοις, ὁ τε τιμώτατος Τιμόθεος ὁ ἀπόστολος καὶ τῆς Ἐφεσίων πρῶτος ἐπίσκοπος, καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, καθὼς αὐτὸς ὁ μέγας Διονύσιος μαρτυρεῖ ἐν τοῖς περὶ τοῦ μακαρίου Ἱεροθέου καὶ αὐτοῦ τότε παρόντος, πρὸς τὸν ρηθέντα ἀπόστολον Τιμόθεον πονηθεῖσι λόγοις, οὕτως λέγων·

ἐπεὶ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς θεολήπτοις ἡμῶν ἱεράρχαις, ἡνῖκα καὶ ἡμεῖς, ὡς οἴσθα καὶ αὐτὸς, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν θεῖαν τοῦ ζωαρχικοῦ σώματος συνελγύθαμεν· παρὴν δε καὶ ὁ ἀδελφόμενος Ἰάκωβος καὶ Πέτρος, ἡ κορυφαία καὶ πρεσβυτάτη τῶν θεολόγων ἀκρότης. Εἶπα ἐδόκει μετὰ τὴν θῆαν ὑμνήσαι τοὺς ἱεράρχας ἅπαντας, ὡς ἕκαστος ἦν ἱκανὸς τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς θεαρχικῆς εὐσθενείας. Πάντων ἐκράτει μετὰ τοὺς θεολόγους, ὡς οἴσθα, τῶν ἄλλων ἱερομυστῶν, ὅλος ἐκδημῶν, ὅλος ἐξιστάμενος εὐατοῦ, καὶ τὴν πρὸς τα ὑμνούμενα κοινωνίαν πάσχων, καὶ πρὸς πάντων, ὧν ἠκούετο καὶ ἐωράτο καὶ ἐγινώσκετο, καὶ οὐκ ἐγίνωσκε, θεόληπτος εἶναι καὶ θεῖος ὑμνολόγος κρινόμενος. Καὶ τί ἂν σοὶ περὶ τῶν ἐκεῖ θεολογηθέντων λέγοιμι; Καὶ γὰρ, εἴ μὴ καὶ ἐαυτοῦ ἐπιλέλησμαι, πολλάκις οἶδα παρὰ σοῦ καὶ μέρη τινὰ τῶν ἐνθεαστικῶν ἐκείνων ὑμνωδίων ἐπακούσας.

Καὶ ταῦτα οἱ βασιλεῖς ἀκούσαντες, ἤτησαν αὐτὸν τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἰουβενάλιον τὴν ἀγίαν ἐκείνην σορόν μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ τῆς ἐνδόξου καὶ παναγίας Θεοτόκου Μαρίας ἱματίων βεβουλωμένην ἀσφαλῶς αὐτοῖς ἀποσταλῆναι· καὶ ταύτην ἀποσταλείσαν κατέθεντο ἐν τῷ ἐν Βλαχέρναις δομηθέντι σεβασμῷ οἴκῳ τῆς ἀγίας Θεοτόκου. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

Τί δε προς τον τάφον ημεῖς ἀντὶκλήσοιμεν; Ἡ μὲν σὴ χάρις ἀνελλιπὴς καὶ ἀέναος, ἀλλ' οὐ τόποις ἡ θεία περιορίζεται δύναμις οὐδὲ αἱ τῆς Θεομήτορος εὐεργεσίαι· εἰ γὰρ μόνῳ τῷ τύμβῳ περιεγράφοντο, ὀλίγοις ἀν' ἡ δωρεὰ ἐπεθειάζετο. Νῦν δὲ ἐν πάσι τοῦ κόσμου τοῖς πέρασιν ἀφθόνως διανεμέμῃται. Τὴν μνήμην τοῖνυν τὴν ἡμετέραν ταμεῖον τῆς Θεοτόκου κατασκευάσωμεν. Τοῦτο δὲ ἔσται πῶς; Παρθένος αὕτη καὶ φιλοπάρθενος· ἀγνή πέφυκεν αὕτη καὶ φίλαγνος. Ἀν οὖν συν τῷ σώματι καὶ τὴν μνήμην ἀγνίσωμεν, ἐνηυλισμένην τὴν αὐτῆς χάριν κτησόμεθα. Φεύγει γὰρ ἡλὺν ἀπασαν καὶ τὰ βορβορώδη πάθη ἐκτρέπεται. Γαστριμαργίαν βδελύσσεται, τῆς ἀσχίστης πορνείας ἐχθραίνει τοῖς πάθεσι· ταύτης τοὺς μυσαροὺς λογισμοὺς ὡς ἐχιδνῶν φεύγει γεννήματα· λόγους ἀσχροὺς τε καὶ εὐτραπέλους ἀπωθεῖται καὶ ἄσματα· μύρα πορνικά ἀποσεῖται· μεσεῖ θυμοῦ τὰ οἰδήματα, ἀπανθρωπίαν καὶ ἐρίδας οὐ προσίεται· κενοδοξίαν τὴν ματαιόπονον ἀποστρέφεται· ὄγκῳ υπερηφανίας ἐχθρῶδώς ἀντιπάσσεται· μνησικακίαν μισεῖ, τὴν σωτηρίας ἀντίπαλον· πάσαν κακίαν ὡς ἰὼν θανατηφόρον λογίζεται, τούτων δὲ χαίρει τοῖς ἐναντίοις. Τὰ γὰρ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα. Νηστεία καὶ ἐγκρατεία καὶ ψαλμικοὶς ἐπιπέρπεται ἄσματος· ἀγνεῖα καὶ παρθενία καὶ σωφροσύνη συγγήθεται. Καὶ πρὸς ταύτας εἰρήνην ἄγει ἀέναον καὶ φιλοφρόνως ταύτας ἀσπάζεται. Εἰρήνην καὶ πρᾶον περιπτύσσεται φρόνημα, ἀγάπην καὶ ἔλεον καὶ ταπείνωσιν ὡς οικείας τροφούς ἀγκαλίζεται. Καὶ συνελόντα φάναι, ἐπὶ πάσῃ μὲν κακία κατηφεῖα δυσχεραίνουσα, πάσῃ δὲ ἀρετῇ ὡς οικεῖῳ χαρίσματι ἐπαγάζεται.

Εἰ οὖν τὰς προτέρας ἐκθύμως κακίας ἐκκλίνωμεν, τὰς δὲ ἀρετὰς πάσῃ σπουδῇ ἀγαπήσωμεν, καὶ ταύτας συνομίλους κτησόμεθα, θαμνὰ πρὸς τοὺς οικεῖους οἰκέτας ἐλεύσεται, τὴν ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν συν αὐτῇ ἐφελκομένη οὐμήγουρ, καὶ Χριστὸν τὸν αὐτῆς Υἱὸν καὶ τῶν ἀπάντων Βασιλέα καὶ Κύριον ἐνοκοῦντα τὰς ἡμετέρας καρδίας συμπαραλήψεται, ὦ δόξα, τιμὴ, κράτος, μεγαλωσύνη τε καὶ μεγαλοπρέπεια, συν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νυν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ
ΣΤΗΝ ΕΝΔΟΞΗ ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ
ΘΕΟΤΟΚΟΥ
ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ

Δεν υπάρχει κανένας άνθρωπος που θα μπορέσει επάξια να εγκωμιάσει την ιερή αναχώρηση από τη γη της Μητέρας του Θεού, ούτε κι αν είχε μύριες γλώσσες κι άλλα τόσα στόματα, αλλά ούτε κι αν συναθροίζοντας όλες οι γλώσσες των σπαρμένων στα διάφορα μέρη ανθρώπων θα πετύχαιναν τον αντάξιο της έπαμο. Γιατί αυτή ξεπερνά όλα τα καθιερωμένα εγκώμια. Επειδή όμως ο Θεός αγαπά ό,τι κατά δύναμη του προσφέρουμε με προθυμία και προαίρεση αγαθή κι η μητέρα του Θεού πάλι αγαπά όσα αγαπά και ποθεί ο Υιός της, εμπρός ας επιχειρήσουμε, ώ ποιμένες άριστοι και του Θεού προσφιλέστατοι, και πάλι να την εγκωμιάσουμε, υπακούοντας στις προτροπές σας, αφού επικαλεστούμε βοηθό μας το Λόγο που σαρκώθηκε απ' αυτήν, αυτόν που γεμίζει κάθε στόμα που ανοίγει προς αυτόν και ο οποίος είναι το μόνο στολίδι της και το μόνο πανένδοξο εγκώμιο, έχοντας στο νου μας, πώς όταν αρχίσουμε τους επαίνους, καταβάλλουμε το χρέος μας, κι όταν ξεπληρώσουμε το χρέος μας, να το αρχίζουμε πάλι από την αρχή, ώστε συνεχώς το χρέος μας ν' αρχίζει και συνεχώς να εξοφλείται. Ας είναι λοιπόν σπλαχνική σ' εμάς που την υμνούμε, η ξεχωριστή από όλα τα κτίσματα και που είναι κυρία όλων των δημιουργημάτων, αφού είναι μητέρα του Θεού, του Πλάστη και δημιουργού μας και κυρίαρχου των όλων. Συγχωρέστε με όμως και σεις, ώ σύναξη που αγαπάτε ν' ακούτε τους θείους λόγους, δεχόμενοι την καλή διάθεση κι επικροτώντας τον πόθο μου, αλλά και δείχνοντας συμπάθεια στην αδυναμία του λόγου μου.

Όπως ακριβώς λοιπόν αν πάει κάποιος στον αυτοκράτορα, που του έχει παραδοθεί από το Θεό η κυβέρνηση των ομοφύλων του και είναι πάντοτε γεμάτο το

τραπέζι του και πηγαμοέρχονται επάνω σ' αυτό λογής φαγητά και ευωδιάζουν τ' ανάκτορά του από τ' αρώματα πανάκριβων μυρωδικών, και του προσφέρει ένα λουλούδι που έχει το ίδιο χρώμα με το μανδύα του ή ένα τριαντάφυλλο που ανθεί και μοσχοβολά μέσα στ' αγκάθια, που είναι πράσινος ο κάλυκας του κι από εκεί προβάλλει δίχρωμο και γρήγορα φτάνει στ' ωραίο ρόδινο χρώμα του, ή του προσφέρει ένα μελίγλυκο οπωρικό, δε θα προσέξει το ταπεινό δώρο, αλλά θα προσέξει το παράξενο του πράγματος και θα θαυμάσει το ασυνήθιστο φέρσιμο, κρίνοντας άριστα και γνωρίζοντας πολύ καλά, και θα ανταμείψει τον γεωργό με πάρα πολλά και όμορφα δώρα, έτσι κι εμείς, πορσφέροντας στη βασίλισσα μέσα στο χειμώνα τα άνθη των λόγων και προετοιμάζοντας τον γερασμένο λόγο για τους αγώνες των εγκωμίων και ακονίζοντας τον πόθο μας πάνω στο νου, όπως τον πυρπόληθο πάνω στο σίδερο, ή σαν να πατήσαμε στο πατητήρι σαν άγουρο τσαμπί τη γεννήτρια των μύθων φαντασία μας, είχε ν' αποδεχθούμε όλο και περισσότερο πώς έτσι προσφέρομε σ' εσάς που αγαπάτε τους λόγους και τ' ακούσματα έναν αμυδρό σπινθήρα και ελάχιστο γλεύκος λόγου. Και πράγματι τί άλλο από λόγο να προσφέρομε στη μητέρα του Λόγου; Γιατί το όμοιο χαίρει με το όμοιό του και το αγαπά. Αφού λοιπόν ανοίξαμε τώρα τη βαλβίδα του λόγου ή χαλαρώσαμε λίγο το χαλνάρι, σα να 'ναι ο λόγος κάποιο άλογο, ας τον αφήσουμε να προχωρήσει δείχνοντάς του το δρόμο. Αλλά σε παρακαλώ, του Θεού Λόγε, εσύ ο ίδιος γίνε συνεργάτης και βοηθός μου, λογίκεψε τον άλογο νου μου, κάνε ομαλό για το λόγο το δρόμο και κατεύθυνε την πορεία του προς ό,τι σ' ευχαριστεί, προς το οποίο κατατείνει κάθε λόγος και κάθε σκέψη του σοφού.

Σήμερα η αγία και μοναδική Παρθένος οδηγείται στον υπερκόσμιο και ουράνιο ναό, αυτή που τόσο πόθησε την παρθενία, ώστε να γεμίσει ολόκληρη από την καθαρότατη φωτιά της. Γιατί κάθε παρθένα αφού γεννήσει παύει πια να 'ναι παρθένα, αυτή όμως και πριν τη γέννα και όταν γεννούσε κι αφού γέννησε μένει παρθένος πάντοτε. Σήμερα η ιερή ζωντανή κιβωτός του ζωντανού Θεού, που γέννησε το δημιουργό της, αναπαύεται σε ναό που δεν τον έφτιαξαν χέρια, και σκιρτά από χαρά ο Δαβίδ ο προπάτοράς της και πατέρας του Θεού, χορεύουν μαζί του άγγελοι κι

οι αρχάγγελοι χειροκροτούν, οι θρόνοι πανηγυρίζουν, υμνολογούν τα Χερουβίμ και δοξολογούν τα Σεραφίμ. Γιατί δεν παίρνουν λιγότερη δόξα, δοξολογώντας τη Μητέρα της δόξας. Σήμερα η πανίερη περισσότερά, η αμόλυντη κι άκακη ψυχή, η αφιερωμένη πνευματικά στο Θεό, πετώντας από την κιβωτό της, εννοώ από το θεοδόχο και ζωαρχικό σώμα της, βρήκε ανάπαυση στα πόδια της, κάνοντας φτερά για το νοητό κόσμο και κατασκηνώνοντας στην άσπιλη γη της ουράνιας κληρονομίας.

Σήμερα η Εδέμ υποδέχεται τον λογικό παράδεισο του νέου Αδάμ, με τον οποίο λύεται η καταδίκη, με τον οποίο φυτεύθηκε το δέντρο της ζωής και με τον οποίο περιορίστηκε η γύμνια μας. Γιατί δεν είμαστε πια γυμνοί και δίχως ρούχα, δίχως τη λαμπρότητα της θείας εικόνας και συλημένοι από την πλούσια χάρη του Πνεύματος, και δε θα μιλήσουμε πια θρηνώντας την παλιά μας γύμνια. Ξεντύθηκα το πουκάμισό μου και πώς να το ξαναφορέσω;¹ Γιατί στον Παράδεισο αυτόν δεν μπόρεσε να συρθεί το φίδι μέσω του οποίου, αφού ορεχτήκαμε την ψεύτικη θέωση, βρεθήκαμε να ζούμε ανάμεσα στ' ανόητα ζώα ². Ο ίδιος δηλαδή ο μονογενής Υιός του Θεού, που είναι Θεός και ομοούσιος με τον Πατέρα, από αυτή την παρθενική και καθαρή γη πλαστούργησε άνθρωπο τον εαυτό του. Κι έτσι εγώ ο άνθρωπος έγινα θεός και ο θνητός αθάνατος και απέθεσα τους δερμάτινους χιτώνες. Ξεντύθηκα δηλαδή τη φθορά και φορώ τη στολή της θεότητας.

Σήμερα η αμόλυντη Παρθένος, που δεν ήρθε σ' επαφή με τ' ανθρώπινα πάθη, αλλά τροφή της ήταν οι ουράνιοι λογισμοί, δεν κατέληξε στο χώμα, αλλά, αφού κατέστη στ' αλήθεια ουρανός έμψυχος, παίρνει τη θέση της στα ουράνια σώματα. Ποιός λοιπόν θα την πει ουρανό και θα κάνει λάθος, εκτός βέβαια κι αν πεί κανένας, γνώστης καλός των πραγμάτων, ότι είναι κι από τον ουρανό πιο πάνω μ' ασύγκριτη υπεροχή; Γιατί αυτός που έπλασε και συγκρατεί τους ουρανούς και που τεχνούργησε κάθε εγκόσμιο και υπερκόσμιο, ορατό και αόρατο δημιούργημα, αυτός που τόπο κανένα από τους τόπους όλους δεν έχει, αν βέβαια τόπο πούμε αυτό που περιέχει κάτι, σ' αυτήν χωρίς σπορά από μόνος του πλάστηκε βρέφος κι αυτήν ανάδεξε ταμείο ευρύχωρο της θεότητάς του που τα πάντα ξεχειλίζει, της μόνης

απερίγραπτης, ολόκληρος μέσα σ' αυτήν περιορισμένος δίχως αλλοίωση, και πάλι μένοντας ακέραιος έξω από αυτήν, και έχοντας τόπο που δεν τον χωράει.

Σήμερα ο θησαυρός της ζωής, η άβυσσος της χάριτος (δεν ξέρω πώς να το πώ με γενναία κι άτρεμα χείλια), καλύπτεται με θάνατο ζωηφόρο και σ' αυτόν προχωρεί άφοβη αυτή που γέννησε τον καταλύτη του, αν πρέπει να ονομάσομε θάνατο την πανίερη κι όλο ζωή έξοδό της από τη ζωή. Γιατί αυτή που ανάβλυσε για όλους τη ζωή, πώς θα μπορούσε να υποταχθεί στο θάνατο; Όμως υποχωρεί στο νόμο που έθεσε το τέκνο της και σαν κόρη βέβαια του παλιού Αδάμ αναδέχεται τις πατρικές ευθύνες, αφού ούτε ο Υιός της δεν τις αρνήθηκε, που είναι η αυτοζωή, ενώ ως Μητέρα του ζωντανού Θεού που υπήρξε, πηγαίνει επάξια κοντά του. Γιατί, αν λέει ο Θεός «μήπως κάποτε απλώσει ο πρωτόπλαστος άνθρωπος το χέρι του και γευτεί και ζήσει στον αιώνα» ³, πώς εκείνη που δέχτηκε την ίδια τη ζωή, τη δίχως αρχή και δίχως τέλος, που δεν είναι υπόδουλη ούτε της αρχής ούτε του τέλους τα πέρατα, πώς δε θα ζήσει στον ατέλειωτο αιώνα;

Παλαιά βέβαια ο Κύριος και Θεός μας εκείνους που είναι αρχή και ρίζα της θνητής γενιάς μας, που μέθησαν από το δυνατό κρασί της παρακοής κι από τη μέθη της παράβασης νύσταξαν τα μάτια της καρδιάς τους και τα μάτια του νου τους βάραιναν από την κραιπάλη της αμαρτίας και κοιμήθηκαν ύπνο θανάτου, τους εξόρισε δώχνοτάς τους από τον παράδεισο. την Παρθένο όμως τώρα που απέκρουσε την προσβολή κάθε πάθους και ανάπτυξε το φυτόρο της υπακοής στο Θεό και Πατέρα κι έγινε αρχή της ζωής για όλο το ανθρώπινο γένος, πώς δε θα την υποδεχτεί ο παράδεισος; Δε θ' ανοίξει διάπλατα τις πύλες του ο ουρανός με χαρά; Και πάρα πολύ βέβαια. Έστησε τ'αυτί της η Εύα στη συμβουλή του φιδιού κι άκουσε την παρακίνηση του εχθρού κι αφού η αίσθησή της γλυκάθηκε από την ψεύτικη και απατηλή ηδονή, κεδίζει την απόφαση για λύπη και στενοχώρια, υποφέρει από τους πόνους της γέννας, καταδικάζεται σε θάνατο μαζί με τον Αδάμ και οδηγείται να κατοικήσει στους κόλπους του άδη. Αυτήν όμως την αληθινά παμμακάριστη, που έστρεψε την ακοή της στο λόγο του Θεού και γέμισε από την ενέργεια του

Πνεύματος, που εγκυμόνησε μέσω του αρχαγγέλου την ευδοκία του Πατέρα, που χωρίς ηδονή και ανδρική συνάφεια συνέλαβε την υπόσταση του Θεού Λόγου που τα πάντα γεμίζει, που γέννησε χωρίς τους φυσικούς πόνους κι ολόκληρη ενώθηκε με το Θεό, πώς θα την καταπνίξει ο θάνατος; Πώς θα τη δεχτεί ο άδης; Πώς η διαφθορά θ' αγγίζει το ζωηφόρο σώμα; Αυτά είναι άσχετα και ξένα τελείως στη θεοφόρο ψυχή και το σώμα. Την τρέμει αυτήν ο θάνατος και μόνο βλέποντάς την. Γιατί, χτυπώντας τον Υιό της, έμαθε από όσα έπαθε, κι από την εμπειρία αυτή σωφρονίστηκε.

Με αυτήν λοιπόν τα ζοφερά κατηφορίσματα στον άδη έγιναν πιο ασύχναστα κι ετοιμάστηκε ίσια κι ομαλή κι ευθεία η πορεία προς τον ουρανό. Γιατί αν «όπου είμαι εγώ, εκεί θα είναι κι οι δούλοι μου» ⁴ είπε ο Χριστός, που «είναι η ζωή και η αλήθεια» ⁵, πώς δεν θα είναι πολύ περισσότερο μαζί του η μητέρα του; Γέννησε χωρίς να την πιάσουν οι πόνοι και δίχως να πονέσει ήταν κι η αποβίωσή της. «Ο θάνατος των αμαρτωλών είναι γεμάτος πόνους» ⁶, γι' αυτήν όμως στην οποία νεκρώθηκε το κεντρί του θανάτου, δηλαδή η αμαρτία, τί άλλο θα πούμε, παρά ότι είναι αρχή ζωής ατέλειωτης κι ανώτερης; «Τιμή και δόξα αληθινά ο θάνατος των αγίων» του Κυρίου και Θεού των δυνάμεων» ⁷, η μετάσταση όμως της μητέρας του Θεού ξεπερνά κάθε τιμή. Ας χαρούν σήμερα οι ουρανοί κι ας χειροκροτούν οι άγγελοι, ας γεμίσει από αγαλλίαση η γη κι οι άνθρωποι ας σκιρτήσουν από χαρά· ας συνοδεύει σήμερα χαρούμενος ο άνεμος με το τραγούδι του τα άσματα κι η άφωτη νύχτα ας τυλίξει το σκοτάδι της το αγέλαστο και βλοσυρό, κι ας πάρει τη φαεινή φεγγοβολιά της ημέρας απ' τις ακτινοβολίες της φωτιάς. Γιατί η πόλη η ζωντανή του Κυρίου και Θεού των δυνάμεων υψώνεται μετέωρη κι οι βασιλιάδες από το ναό του Κυρίου της περιβλεπτής Σιών προσφέρουν πολύτιμο δώρο την ελεύθερη μητέρα τους στην άνω Ιερουσαλήμ, αυτοί που ορίστηκαν από το Χριστό άρχοντες όλης της γης, εννοώ τους αποστόλους, προσφέρουν τη μητέρα του Θεού και την αιειάρθενη.

Δεν είναι άτοπο, νομίζω, να περιγράψω με το λόγο μου και με όση δύναμη μπορώ να φανταστώ και να εικονίσω τα θεάματα που έχουν τελεστεί στην άγια Μητέρα του Θεού, τα οποία μετρημένα και πολύ περιληπτικά τα παραλάβαμε από την

αρχή, όπως λέμε, ο γιος απ' τον πατέρα. Νομίζω πως αυτήν, την αγότερη από τους αγίους, την πιο ιερή απ' τους ιερούς και οσιότερη από τους οσίους, τη γλυκιά στάμνα του μάννα, ή μάλλον να την πω πιο σωστά πηγή, γη βλέπω να είναι γερμένη σ' ένα σκαμνί στη θεία και περκώνυμη πόλη του Δαβίδ, εννοώ τη Σιών, την περίβλεπτη και πανένδοξη, όπου ολοκληρώθηκε το γράμμα του νόμου κι υπογορεύτηκε το νόημα του Πνεύματος. Γιατί σ' αυτήν ο νομοδότης Χριστός πραγματοποίησε το Πάσχα της προτύπωσης και μας παρέδωσε το αληθινό Πάσχα ο Θεός της Παλαάς και Νέας Διαθήκης· σ' αυτήν δίδαξε στους μαθητές του το μυστικό δείπνο ο αμνός του Θεού και πήρε επάνω του την αμαρτία του κόσμου και θυσίασε για χάρη τους σαν μόσχο σπευτό τον εαυτό του και πάτησε στο ληνό το σταφύλι του αληθινού αμπελιού· σ' αυτήν παρουσιάζεται ο Χριστός στους αποστόλους του όταν αναστήθηκε απ' τους νεκρούς και βεβαιώνει τον Θωμά και μέσω του Θωμά τα πέρατα της γης, πώς είναι Θεός και Κύριος κι έχει δύο φύσεις και μετά την ανάστασή του απ' τους νεκρούς, και στις δύο αυτές φύσεις δύο αντίστοιχες ενέργειες και δύο αυτεξούσιες θελήσεις που παραμένουν στον άπειρο αιώνα. Αυτή είναι των Εκκλησιών η ακρόπολη· αυτή είναι το κατάλυμα των μαθητών· σ' αυτήν εκχύθηκε στους αποστόλους η πολύφωνη και πολύγλωσση και πυρίμορφη επκροίτηση του παναγίου Πνεύματος· σ' αυτήν πήρε στο σπίτι του ο θεολόγος τη Θεοτόκο και την υπηρετούσε· αυτή, η μητέρα όλων των εκκλησιών της οικουμένης, έγινε το κατοικητήριο της Μητέρας του Θεού μετά την ανάσταση του Υιού της από τους νεκρούς· σ' αυτήν λοιπόν πάνω σε κάποια κλίνη τρισάγια κεπόταν η μακάρια Παρθένος.

Αλλά φθάνοντας σ' αυτό το σημείο του λόγου μου, για να μπορέσω να εξαγορεύσω αυτό που έπαθα, κατακαίόμενος ολόκληρος από τη φλόγα του ολόθερμου πόθου μου, σας λέω ότι φρίκη με κυριεύει και χύνω χαρμόсуна δάκρυα, και σα να αγκαλιάζω την ίδια την κλίνη την μακάρια κι αγαπημένη, τη γεμάτη από θαύματα, αυτήν που δέχτηκε πάνω της το σκήνωμά της που έγινε αρχή της ζωής, και γί' αυτό ευτύχησε να αγιαστεί, νόμιζα πως αγκάλιαζα με τα χέρια μου αυτό το ίδιο άγιο και πανίερο κι άξιο για το Θεό σκήνωμα. Τα μάτια και τα χείλια και το μέτωπο, το λαιμό και τα μάγουλα μου ακουμπώντας στα μέλη της, ένιωθα και το άγγιγμά της,

σα να 'ταν το σώμα της δίπλα μου, κατανόησα όμως πως δεν μπορώ με τα μάτια μου να δω αυτό που ποθούσα. Πώς δηλαδή να δω αυτό που αρπάχτηκε ανάερα στα ουράνια άδυστα; Έτσι συνέβαιναν αυτά μέσα μου.

Και ποιές τιμές της έκανε τότε αυτός που έβαλε νόμο να τιμούμε αυτούς που μας γέννησαν; Κατά πρώτον αυτούς που είχαν σκορπιστεί σε κάθε γωνιά της γης για το ψάρεμα των ανθρώπων με τις πολυαρμονικές και διάφορες γλώσσες του Πνεύματος και που με το δίκτυ του λόγου αιχμαλώτιζαν τους ανθρώπους από το βυθό της πλάνης, για να τους φέρουν στο πνευματικό κι επουράνιο τραπέζι του μυστικού δείπνου της ιερής πανδαισίας των πνευματικών γάμων του ουράνιου νυμφίου, στους οποίους παρέχει λαμπρή και μεγαλόπρεπα βασιλική εστίαση ο Πατέρας με τον ομοδύναμο και ομοούσιο Υιό του, προσταγή θεία, σαν κάποιο δίκτυ ή σύννεφο, τους έκαμνε από τα πέρατα της γης να βιασθούν να έρθουν στην Ιερουσαλήμ, σπρώχνοντας και συναθροίζοντάς τους σαν κάποιους αετούς. Γιατί ο Χριστός, η αλήθεια, είπε, «όπου υπάρχει νεκρό σώμα, εκεί θα συνταχτούν οι αετοί»⁸.

Και μολονότι ο λόγος αυτός έχει ειπωθεί από αυτόν που τον είπε για την ίδια τη δεύτερη μεγάλη και λαμπρή παρουσία του και για τον ερχομό του από τον ουρανό, δεν είναι άκαιρο να τον χρησιμοποιήσω και τώρα σαν ένα στολίδι της ομιλίας μου.

Ήταν λοιπόν κοντά της όσοι τον είδαν με τοα μάτια τους και έγιναν κήρυκες του λόγου του, για να υπηρετήσουν από χρέος και την μητέρα του και να πάρουν απ' αυτήν την ευλογία της, κληρονομιά πλούσια και πολύτιμη. Γιατί ποιος αμφιβάλλει πώς αυτή είναι η πηγή της ευλογίας και η ανάβλυση όλων των αγαθών; Ήταν μαζί τους και οι ακόλουθοι και διάδοχοί τους, για να μοιραστούν μ' αυτούς τις φροντίδες και να πάρουν μερίδιο της ευλογίας. Γιατί, εκείνων που είναι κοινός ο κόπος, είναι κοινά και τα κέρδη. Ήταν εκεί κι όλη η κοινότητα των εκλεκτών του Θεού στην Ιερουσαλήμ. Έπρεπε όμως να 'ναι παρόντες και οι κορυφαίοι από τους παλιούς δίκαιους και προφήτες, για να πάρουν μέρος στην ιερή αυτή φρουρά, όσοι δηλαδή πρηνήγγειλαν την σωματική και φιλόνηρωπη γέννηση από αυτήν του Θεού Λόγου.

Ἄλλ' οὔτε των ἀγγέλων ἡ σύναξις ἦταν ἀμέτοχη. Αὐοὺ ὑπάκουσαν με τὴ θέλησὶν αὐτοῦ στὸ βασιλεῖο, σύμφωνα μ' αὐτὸ καὶ ἀντάξια με τὴν τιμητικὴν σ' αὐτὸν ὑπηρεσίαν, ἔπρεπε νὰ παραβρεθοῦν καὶ στὴν τιμητικὴν φρουρὰ τῆς κατὰ σὰρκα Μητέρας αὐτοῦ, ποὺ εἶναι ἀληθινὰ πανόλβια καὶ τρισμακάρια καὶ ποὺ ξεχωρίζει ἀπὸ ὅλες τὶς γενεάς καὶ ὅλη τὴν κτίσιν. Σ' αὐτὴν παραστέκονταν ὅλοι, καθὼς τὴν ἔλουζε τὸ φῶς ἡ πελώρια φωτιὰ τοῦ Πνεύματος, καὶ ἐκεῖνη πάλι με τὴν ἐκπεμπόμενη ἀκτινοβολία τῆς καταφώτιζε ἐκεῖνους ποὺ τὴν κοίταζαν με καθαρὸ νοερὸ μάτι, με συστολὴ καὶ φόβον καὶ με ἀσίγαστον πόθον. Γιατί δὲν ὑπάρχει κανένα ὄν, ποὺ νὰ μὴν τὸ ἔχει στὴ φύσιν αὐτοῦ, παρὰ τὸ Ἐνὰ μονάχα· κανένα δηλαδὴ ἀπὸ τὰ ὄντα ποὺ ὑπερέχει κατὰ τὴ φύσιν καὶ δὲ συγκρίνεται με κανένα, δὲν κατεβαίνει, ἀλλὰ καὶ ὅταν κατεβαίνει πρὸς ὅλα καὶ τὰ εὐεργετῇ, ἔπειτα δὲ δέχεται καμμιὰ ἀντιπροσφορά ἀπὸ μέρους αὐτοῦ.

Εἰς οὗτοι ἐμπνευσμένοι ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ ἐπωμένοι ἀπ' τὸ Θεὸ. Εἰς οὗτοι κάποιον ὕμνον γιὰ τὴν ἐξοδὸν ὅπως αὐτοῦ θέλει ὁ Θεός. Γιατί ἔπρεπε νὰ ὑμνήσωμε καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίστασιν τὴν πέρα ἀπὸ τὸ ἀπειρον ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, τὴν πᾶν ἀπὸ κάθε μεγαλεῖον μεγαλοσύνην αὐτοῦ, καὶ τὴν πέρα ἀπὸ κάθε ὕψος καὶ μεγαλεῖον συμμόρφωσίν αὐτοῦ στὰ μέτρα μας, τὸν ἀξεπέραστο πλοῦτον τῆς ἀκατανόητης καλοσύνης αὐτοῦ, τὴν ἀβυσσὸν τῆς ἀγάπης ποὺ δὲ γεμίζει πᾶν, τὸ πῶς δηλαδὴ, χωρὶς ν' ἀφήσῃ τὴν μεγαλειότητά αὐτοῦ, κατέβηκε τὴν κατάβασιν ποὺ ὁδηγεῖ στὰ ὕψη με τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Πατέρα καὶ τοῦ Πνεύματος· πῶς ὁ πέρα ἀπὸ οὐσία οὐσκώνεται ὑπερούσια μέσα στὰ σπλάγνα γυναίκας καὶ πῶς εἶναι Θεός ἀλλὰ ἐγένε καὶ ἄνθρωπος καὶ παραμένει με τὶς δύο φύσεις αὐτοῦ ⁹· πῶς οὔτε ἀπὸ τὴν οὐσίαν τῆς θεότητος βγήκε, κοινώνησε ὅμως σὰρκα καὶ αἷμα παρόμοια μ' ἐμὰς ¹⁰· πῶς κατοίκησε σὲ στενὸν ὅριον αὐτός ποὺ γεμίζει τὰ πάντα καὶ κυβερνᾷ τὰ σύμπαντα μ' ἓνα λόγον ἀπ' τὸ στόμα αὐτοῦ· πῶς τὸ υλικὸ καὶ ἀπὸ χόρτον σῶμα τῆς αἰδίου νεκρῆς δέχτηκε τὴν φωτιὰν τῆς θεότητος ποὺ κατατρώει, καὶ σαν χρυσάφι ἀνόθευτον ἔμενε ἀπείραχτον. Ὅλα ἐγέναν με τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ· γιατί, ὅταν θέλει ὁ Θεός, εἶναι ὅλα δυνατὰ καὶ ἀδύνατα ἀν δὲ θέλει. Καὶ γι' αὐτὸ ἐκίνησε καὶ μίαν ἀμιλλὰ λόγων· ὅχι πῶς νὰ ξεπεράσωμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, γιατί αὐτὸ θὰ μαρτυροῦσε κενοδοξία καὶ θὰ ἦταν μακριὰ ἀπὸ τὴν εὐαρέστησιν

του Θεού, αλλά να μην υστερήσουμε σε προθυμία και δύναμη υμνώντας το Θεό και τιμώντας τη μητέρα του Θεού.

Τότε λοιπόν οι προπάτορες του ανθρώπινου γένους ο Αδάμ και η Εύα, με πρόσωπο που έλαμπε διαλαλούσαν τη χαρά τους. Εσύ, κόρη μακάρια, έσβησες τις πονές της παράβασής μας. Εσύ, αν και κληρονόμησες από μας φθαρτό σώμα, κυοφόρησες το φόρεμα της αφθαρσίας μας. Εσύ άρπαξες από την οσφύ μας τη ζωή και μας αντιδώρισες τη μακαριότητα· έδωξες τους πόνους· έσπασες τα δεσμά του θανάτου· αποκατέστησες την πρωταρχική κατοικία μας. κλείσαμε εμείς τον παράδεισο, εσύ άνοιξες διάπλατα το δρόμο για το δέντρο της ζωής. Από τα καλά που είχαμε εμείς φέραμε την οδύνη, ενώ με εσένα από τα λυπηρά επανήλθαμε στα καλύτερα. Και πώς να γευτείς το θάνατο η άσπλη εσύ; Εσύ είσαι η γέφυρα προς τη ζωή κι ο θάνατός σου θα γίνει πορθμείο προς την αθανασία. Αληθινά είσαι μακάρια εσύ, παμμακάριστη. Γιατί, αν δε μας έδνες το Λόγο, ποιος θα προσφερόταν να πράξει ό,τι εκείνος ανέλαβε;

Επικροτούσε όλα αυτά ο χορός όλων των αγίων προφητών, λέγοντας· Εσύ εκπλήρωσες τις προφητείες μας. Εσύ μας έφερες τη χαρά που περιμέναμε και χάρη σ' εσένα λυθήκαμε απ' τα δεσμά του θανάτου. Έλα σ' εμάς, θεϊκέ θησαυρέ και πηγή της ζωής. Έλα που σε ποθούμε, εσύ που τον πόθο μας εκπλήρωσες. Αλλά την τραβούσε από την άλλη με λόγους όχι πιο αδύναμους το πλήθος των αγίων που παρέστεκαν ακόμα σωματικά, λέγοντας· Μείνε μαζί μας, εσύ η παρηγοριά μας, το μόνο στήριγμά μας πάνω στη γη. Μη μας αφήσεις ορφανούς εμάς που αγωνιζόμαστε για την αγάπη του Υιού σου εσύ η Μητέρα του. Ας σε έχουμε στους πόνους μας ανάσα και δρόσιμα στους ιδρώτες μας. Αν θέλεις να μείνεις, έχεις τη δύναμη, αλλά και κανένα εμπόδιο αν ποθείς ν' αναχωρήσεις. Αν αναχωρείς, εσύ του Θεού το σκήνωμα, μαζί σου φεύγομε κι εμείς, που χάρη στον Υιό σου γίναμε και δικός λαός. Είσαι η μόνη παρηγοριά που μας έμενε στη γη. Είναι ευτυχία να ζει κανείς μαζί σου όσο ζεις και να πεθαίνει μαζί σου. Και τώρα που πεθαίνεις τί να πούμε; Για σένα είναι ζωή κι ο

θάνατος και μάλιστα ζωή ανώτερη που ασύγκριτα υπερβαίνει τούτη τη ζωή. Ενώ έτσι ο βίος για μας θα είναι αβίωτος, αν δεν έχουμε εσένα συντροφιά μας.

Τέτοια περίπου λόγια νομίζω πως θ' απηύθυναν στην ευλογημένη Παρθένο οι απόστολοι με όλο το πλήρωμα της Εκκλησίας. Επειδή όμως την έβλεπαν τη Μητέρα του Θεού να τρέχει προς τη θανή της κι αυτήν να επιθυμεί, άρχιζαν τους εξόδους ύμνους γεμάτοι από τη θεία χάρη δανειζοντας το στόμα τους στο Πνεύμα, εγκαταλείποντας το σώμα κι επιθυμώντας να συνοδέψουν τη Μητέρα του Θεού στην εκδημία της και με τη δύναμη του πόθου τους αναχωρώντας όσο γίνεται πριν από αυτήν. Κι αφού όλοι εκπλήρωσαν τον πόθο και το χρέος τους κι έπλεξαν από λογής ιερούς ύμνους πολύχρωμο στεφάνι, έλαβαν την ευλογία σαν κάποιο θησαυρό δώρο του Θεού, λέγοντας πια τα τελευταία αποχαιρετιστήρια λόγια. Αυτά ήταν, όσο μπορώ να ξέρω, λόγια που τόνιζαν τη μεταβολή και την παροδικότητα της ζωής και αποκάλυπταν τα κρυμμένα μυστήρια των μελλοντικών αγαθών.

Έπεπα νομίζω πως τότε είχανπραχθεί κάποια σύμφωνα κι ακόλουθα μ' αυτά. Ο ερχομός του βασιλιά σ' εκείνην που τον γέννησε, για να δεχτεί στα θεία κι άχραντα χέρια του την ιερή ψυχή της, την καθαρή κι άσπιλη. Κι εκείνη θα του είπε όπως είναι φυσικό:

«Στα χέρια σου αφήνω, παιδί μου, το πνεύμα μου. δέξου την ψυχή μου που αγαπάς και που τη φύλαξες ακηλίδωτη. Σ' εσένα παραδίνω το σώμα μου κι όχι στη γη. Φύλαξέ το απείραχτο, αυτό που ευδόκησες να το κάνεις κατοικητήριό σου κι αφού γεννήθηκες με φύλαξες Παρθένο. Φέρε σ' εμένα την κατοικία σου, ώστε, όπου είσαι εσύ, το γέννημα των σπλάχνων μου, να μείνω μαζί σου κι εγώ. Γιατί βιάζομαι να 'ρθω σε σένα, που ήρθες σ' εμένα, χωρίς να χωριστείς απ' τον Πατέρα. Εσύ στ' αγαπητά παιδιά μου, που με χαρά αδελφούς σου ονόμασες, γίνε παρηγοριά της αναχώρησής μου, και πρόσθεσε ευλογία πάνω στην ευλογία τους, τα χέρια μου επιθέτοντας στο κεφάλι τους⁹.»

Και σηκώνοντας έπεπα τα χέρια της, όπως είναι φυσικό, ευλόγησε τους συναγμένους εκεί, απευθύνοντας τέτοια πάνω κάτω λόγια, όπως αυτά που είπα. Κι έπεπα αφού άκουσε την πρόσκληση,

Έλα, ευλογημένη Μητέρα μου, ν' αναπαυθείς κοντά μου.

«Σήκω, έλα, εσύ η σύντροφός μου, η πιο όμορφη μες στις γυναίκες· ο χειμώνας πέρασε πιά», έφτασε ο καιρός του θερισμού ¹¹. «Είσαι όμορφη, σύντροφέ μου, και ψεγάδι δε βρίσκεται επάνω σου» ¹². «Η ευωδιά από τα μύρα σου όλα τα μυρωδικά ξεπερνά» ¹³.

Όταν τα άκουσε αυτά, απέθεσε η αγία το πνεύμα της στα χέρια του Υιού της.

Και τί γίνεται τότε; Όπως εγώ νομίζω, συνέβηκε κάποια ταραχή των στοιχείων και μεταβολή, φωνές και κρότοι και γδούποι και ύμνοι επάξιοι των αγγέλων που πρότρεχαν και πήγαιναν μαζί κι ακολουθούσαν, από τους οποίους άλλοι αποτελούσαν τη φρουρά της αμώμητης και παναγίας ψυχής που ανέβαιναν κι αυτοί μαζί της καθώς αυτή ανέβαινε στους ουρανούς, ως που έβαλαν τη βασίλισσα κοντά στο θρόνο το βασιλικό, κι άλλοι περικύκλωναν το θείο κι άγιο σώμα και με τους αγγελικούς ύμνους τους υμνούσαν τη Μητέρα του Θεού. Και τι έκαναν όσοι στέκονταν κοντά στο πανάγιο και πανίερο σώμα; Με φόβο και με πόθο και με δάκρυα χαράς, αφού περιστοίχισαν τα θεϊκό και τρισμακάρια σκήνωμα, το αγκάλιαζαν, ασπάζονταν κάθε μέλος, το ακουμπούσαν επάνω τους, γεμίζοντας από το άγγιγμά του με αγιασμό και ευλογία. Τότε δραπετεύαν οι αρρώστιες, έπαιρναν δρόμο τα δαιμονικά στίφη διωγμένα το ένα μετά το άλλο προς τα καταχθόνια και μόνο. Ο αέρας, ο αθέρας και ο ουρανός αγιάζονταν με το πέταγμα προς τα άνω της ψυχής και η γη πάλι με τον ενταφιασμό του σώματος. Άλλ' ούτε η φύση του νερού έμενε άμοιρη από την ευλογία· γιατί τη λούζουν με καθαρό νερό που δεν έπλυνε εκείνην, αλλά πολύ περισσότερο αγνιζόταν αυτό το ίδιο. Έτσι έμπανε σε λειτουργία η ακοή των κωφών, στερεώνονταν τα πόδια των κουτσών, διορθωνόταν των τυφλών η

όραση και των αμαρτωλών που προσέρχονταν με πίστη σκίζονταν τα χειρόγραφα. Και έπεπα τί έγινε; Τυλίζουν σε καθαρά σεντόνια το καθαρό σώμα και βάζουν τη βασίλισσα στην κλίνη. Ανάβουν έπεπα λαμπάδες, τη ραίνουν με μύρα και την κατευοδώνουν με ύμνους· οι άγγελοι μελωδούν με τα στόματα τους τον πιο καλό τους ύμνο, οι απόστολοι και οι θεοφόροι Πατέρες έψαλλαν θεικές ωδές που τις επικροτούσε το Πνεύμα.

Και τότε πια ακριβώς η κιβωτός του Κυρίου ξεκινώντας από το όρος της Σιών επάνω στους ώμους των ενδόξων αποστόλων δια μέσου του τάφου μεταφέρεται στον ουράνιο ναό. Προηγουμένως την περνούν από την πόλη διασχίζοντάς την, σα νύφη πανόμορφη, στολισμένη με την απρόσπη λάμψη του Πνεύματος, και την πηγαίνουν στο ιερότατο μέρος της Γεθσημανή, ενώ οι άγγελοι έτρεχαν μπροστά, ακολουθούσαν, τη σκέπαζαν με τις φτερούγες της κι όλο το πλήρωμα της Εκκλησίας ακολουθούσε. Και όπως ο βασιλιάς Σολομών κατά την εγκατάσταση της κιβωτού στο ναό του Κυρίου, που εκείνος είχε οικοδομήσει, συνάθροισε στη Σιών όλους τους γέροντες του Ισραήλ για να σηκώσουν από την πόλη του Δαβίδ την Κιβωτό της Διαθήκης του Κυρίου (αυτή είναι η Σιών), και οι τρεις σήκωσαν την κιβωτό και τη σκηνή του μαρτυρίου και τα ανέβασαν ψηλά οι ιερείς και οι Λευίτες, ενώ ο βασιλιάς κι όλος ο λαός θυσίαζαν μπροστά στην κιβωτό βόδια και πρόβατα αμέτρητα, και στη συνέχεια έφεραν μέσα οι ιερείς την κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου τοποθετώντας την στη θέση της, το Δαβίρ του ναού, στα Άγια των αγίων, κάτω από τις φτερούγες των Χερουβίμ ¹⁴. Έτσι λοιπόν και τώρα με την ανάπαυση της νοερής κιβωτού, όχι της διαθήκης του Κυρίου, αλλά της ίδιας της υπόστασης του Λόγου, αυτός ο νέος Σολομών, ο αρχηγός της ειρήνης και αριστοτέχνης του παντός, συνάθροισε σήμερα τα υπερκόσμια τάγματα των ουράνιων πνευμάτων και τους προύχοντες της Νέας Διαθήκης, εννοώ τους αποστόλους, μαζί με όλο το λαό των αγίων της Ιερουσαλήμ και με τους αγγέλους του και βάζει την ψυχή στα Άγια των αγίων, τα αρχέτυπα, τ' αληθινά, πάνω στις φτερούγες των ίδιων των τετράμορφων ζώων, και την εγκαθιστά κοντά στο θρόνο του στο μέσα μέσα καταπέτασμα, όπου πρώτος μπήκε ο ίδιος ο Χριστός σωματικά· το σώμα της το

μεταφέρουν με τα χέρια τους οι απόστολοι, ενώ ο βασιλιάς των βασιλιάδων το σκεπάζει με την αίγλη της αόρατης θεότητας, και όλη η σύναξη των αγίων τρέχουν μπροστά και αφήνουν ιερές φωνές και προσφέρουν θυσία δοξολογίας, ως που το απόθεσαν μέσα στον τάφο, σα να 'ταν θάλαμος νυφικός, και μέσα απ' αυτόν στην τρυφή της Εδέμ και στις ουράνιες σκηνές.

Έτυχε να είναι εκεί και κάποιοι Ιουδαίοι, όσοι δεν ήταν τελείως αχάριστοι. Δεν είναι βέβαια όπως το άρτυμα στο φαγητό το ν' ναμειξω στο λόγο μου αυτό που έλεγαν πολλά χείλη. Λένε λοιπόν, όταν έφτασαν να κατεβούν μια κατηφοριά ενός βουνού αυτοί που σήκωναν το μακάριο σώμα της Μητέρας του Θεού, ένας Εβραίος δούλος της αμαρτίας, που συνθηκολόγησε με την αμαρτία όμοια με τον υπηρέτη του Καϊάφα που ράπισε τον Χριστό και Θεό μας στο Δεσποτικό και θείο πρόσωπο κι έγινε όργανο του διαβόλου σπρωγμένος από ορμή αλόγιστου θράσους, με λύσσα δαιμονική χύθηκε σ' εκείνο το θεικότατο σκήνωμα, που με φόβο πλησίαζαν οι άγγελοι, και με τα δυό του χέρια αρπάζοντας το κρεβάτι μανιασμένα κι έξω φρενών το τραβούσε στο έδαφος. Ήταν κι αυτό μια επίθεση του αρχέκακου φθόνου, αλλά το αποτέλεσμα πρόλαβε την προσπάθειά του και τρύγησε σταφύλι πικρό κι αντάξιο της προαίρεσής του. Γιατί λένε πως του κόπηκαν τα χέρια. Και συνέβηκε τότε να δουν ξαφνικά χωρίς χέρια αυτόν που έκανε το ανόσιο τόλμημα, μέχρι που άλλαξε η γνώμη του κι οδηγήθηκε σε πίστη και μεταμέλεια. Σταμάτησαν τότε αμέσως όσοι κρατούσαν το κρεβάτι και βάζοντας ο ταλαίπωρος τα χέρια του στο ζωοποιό και θαυματουργό σκήνωμα από κουλοχέρης γίνεται πάλι σωστός. Συμβαίνει πολλές φορές μια δυσκολία να γεννά σωστές και σωτήριες σκέψεις. Αλλά άς ξαναγυρίσουμε στο θέμα μας.

Από εκεί οδηγείται στην ιερότατη Γεθσημανή. Και πάλι ασπασμοί, αγκαλιάσματα, και πάλι εγκώμια, ύμνοι ιεροί, επικλήσεις και δάκρυα, ώστε από την αγωνία και τον πόθο να τρέχουν κρουνοί ιδρώτων, και μπορούσε να δει κανείς τους ιδρώτες και τα δάκρυα να συναγωνίζονται τα ποτάμια. Και έτσι το πανάγιο σώμα τοποθετείται στο πανένδοξο και ξεχωριστό από τα κοινά μνήμα και την Τρίτη μέρα πετάει από αυτό στα ουράνια δώματα. Γιατί έπρεπε το θεικό αυτό ενδιαίτημα, η

αυτοανάβρυση πηγή του νερού της συχώρεσης, το χωράφι το ανόργωτο του ουράνιου άρτου, το απότιστο κλήμα του σταφυλίου της αθανασίας, η πάντα θαλερή και πολύκαρπη ελιά του ελέους του Πατέρα, να μην μείνει κλεισμένη στις σκοτεμένες φυλακές της γης. Αλλά, όπως το άγιο και ακείρωτο σώμα, που από εκείνην έγινε υπόσταση του Θεού Λόγου, αναστήθηκε την Τρίτη μέρα από το μνήμα, έτσι ακριβώς έπρεπε κι αυτή να αρπαχτεί από τον τάφο και η μητέρα να ξανασυνδεθεί με τον Υιό της, κι όπως εκείνος κατέβηκε σ' εκείνη, έτσι κι αυτή ν' ανεβεί σ' αυτόν, η αγαπημένη του, στη μεγαλύτερη και τελειότερη σκηνή, στον ίδιο τον ουρανό.

Έπρεπε, αυτή που έδωσε κατάλυμα στο Θεό Λόγο μέσα στα σπλάχνα της, να κατοικήσει στις σκηνές του Υιού της· και όπως ο Κύριος είπε ότι χρέος του ήταν να μένει στο σπίτι του Πατέρα του ¹⁵, έπρεπε και η μητέρα να ζει στα παλάτια του Υιού της, στο σπίτι του Κυρίου και στις αυλές του Θεού μας ¹⁶. Γιατί, αν σ' αυτόν βρίσκεται η κατοικία όλων όσοι ζούσαν στη χαρά ¹⁷, που έπρεπε να βρεί τη χαρά η απία της χαράς; Έπρεπε αυτή που φύλαξε την παρθενία της απείραχτη κατά τη γέννα, να διατηρήσει και το σώμα της άθικτο μετά το θάνατό της. Έπρεπε αυτή που βάσταξε στην αγκαλιά της βρέφος τον Κτίστη, να ζει και να μένει στις θείες σκηνές. Έπρεπε η νύφη που νυμφεύτηκε ο Πατέρας, να ζει στους ουρανούς θαλάμους. Έπρεπε αυτή που είδε τον Υιό της πάνω στο σταυρό και τη ρομφαία του πόνου, που ξέφυγε όταν γεννούσε, να της διαπερνά την καρδιά, να τον βλέπει τώρα καθισμένο δίπλα στον Πατέρα. Έπρεπε η Μητέρα του Θεού να πάρει όλες τις τιμές του Υιού και να τη λατρεύει ως Μητέρα του Θεού όλη η κτίση. Γιατί πάντα η κληρονομία μεταβιβάζεται από τους γονείς στα παιδιά, τώρα όμως, όπως είπε κάποιος σοφός, οι πηγές των ποταμών πηγαίνουν ανάστροφα προς το ρεύμα ¹⁸. Γιατί ο Υιός υποδούλωσε στη Μητέρα όλη την κτίση.

Ελάτε λοιπόν, να γιορτάσουμε κι εμείς σήμερα την εξόδιο εορτή της Μητέρας του Θεού, κρατώντας όχι κάποιους αυλούς και κορύβαντες, ούτε κάμνοντας ομαδικά τα όργια της μητέρας των θεών, όπως οι ίδιοι λένε, που οι ανόητοι στους μύθους τους την παρουσιάζουν να έχει γεννήσει πολλά παιδιά ενώ ο αληθινός λόγος δείχνει

ότι ήταν άτεκνη. Όλα αυτά είναι δαιμονικά και ίσχοι φαντασίας, που δεν συμβαίνουν κατά φύση, αλλά είναι προϊόντα υποκρισίας εκείνων που έχουν βοηθό τους την ανοησία εκείνων που βρίσκονται στην πλάνη. Πώς δηλαδή γεννά το ασώματο με ένωση; Και με ποιο τρόπο θα γίνει το σμιξιμο αυτό; Και πως θα γεννηθεί και θα γίνει Θεός που δεν ήταν πρώτα; Γιατί το ότι το γένος των δαιμόνων είναι χωρίς σώμα είναι γνωστό σ' όλους ακόμα και σ' αυτούς που είναι τυφλά τα νοητά τους μάτια. Γιατί ο Όμηρος λέει κάπου στο ποιήματά του μιλώντας για την κατάσταση των άξων προς τιμή θεών του.

Γιατί δεν τρώνε σπάρη, δεν πίνουν φλογωτό κρασί,

κι είναι γι' αυτό αναίματοι κι αθάνατοι τους λένε.

Δεν τρώνε, λέει, ψωμί και δεν πίνουν κρασί που ζεσταίνει · γι' αυτό είναι «αναίμονες», δηλαδή δεν έχουν αίμα, και ονομάζονται αθάνατοι. Κυριολεκτώντας απόλυτα είπε «καλούνται» λέγονται δηλαδή αθάνατοι, δεν είναι όμως αυτό που λέγονται, γιατί έχουν πεθάνει θάνατο κακό.

Εμείς όμως που λατρεύουμε το Θεό, Θεό που δεν ήρθε στο είναι από το μη ον, αλλά έχει συνεχιζόμενη αώνια ύπαρξη, από ύπαρξη αώνια πέρα από κάθε απία και λόγο και έννοια τόσο χρόνου όσο και φύσης, τιμούμε και σεβόμαστε Μητέρα του Θεού, χωρίς να υπονοούμε ότι από αυτήν έγινε η άχρονη γέννηση της θεότητάς του, γιατί η γέννηση του Θεού Λόγου είναι άχρονη και συναώνια του Πατέρα. Παραδεχόμαστε όμως δεύτερη γέννηση, με σάρκωση θεληματική, της οποίας την απία και αναγνωρίζουμε και ομολογούμε. Παίρνει δηλαδή σάρκα αυτός που είναι χωρίς αρχή ασώματος, για μας και τη σωτηρία μας, για να σώσει τον όμοιο, και παίρνοντας σάρκα από αυτήν την άγια Παρθένο γεννιέται χωρίς ένωση μητέρας με άνδρα, παραμένοντας ο ίδιος όλος Θεός, και γινόμενος όλος άνθρωπος με την ίδια του την υπέρθεη θεότητα. Έτσι αποδεχόμενοι Μητέρα του Θεού αυτήν εδώ την Παρθένο, πανηγυρίζουμε την κοίμησή της, χωρίς να την προβάλλουμε και ως θεό (μακριά μια τέτοια σκέψη · αυτά το παρομύθια είναι της ελληνικής τερατολογίας γιατί και το θάνατό της κηρύττομε), αλλά την αναγνωρίζουμε Μητέρα του Θεού που έλαβε σάρκα.

Αυτήν ας υμνήσουμε σήμερα με άσματα ιερά, εμείς που έχουμε την ευτυχία να είμαστε και να λεγόμαστε λαός του Θεού. Αυτήν ας τιμήσουμε με ολονύχτιες ορθοστασίες · αυτήν ας ευχαριστήσουμε με την αγνότητα της ψυχής και του σώματος, την αγνή πάνω από όλους μετά το Θεό · γιατί είναι κατά κάποιο τρόπο φυσικό να χαίρονται τα όμοια με τα όμοιά τους. Αυτήν ας ικανοποιήσουμε με την ελεημοσύνη και τη συμπάθεια όσων έχουν ανάγκη. Γιατί, αν με τίποτε άλλο δεν ικανοποιούμε το Θεό τόσο, όσο με την ευσπλαχνία, ποιος θα πει το αντίθετο, πως δε χαίρεται με το ίδιο και η Μητέρα του; Αυτή έκανε σ' όλους γνωστή την άβυσσο της άφατης αγάπης του Θεού προς εμάς. Χάρη σ' αυτήν έγινε η συμφιλίωσή μας μαζί του και μας δωρήθηκε η ειρήνη και η χάρη και μαζί με τους αγγέλους χορεύουν οι άνθρωποι, και οι χωρίς τιμή πρώτα γίναμε παιδιά του Θεού. Από αυτήν τρυγήσαμε το σταφύλι της ζωής, από αυτήν θερίσαμε το βλαστό της αφθαρσίας. Αυτή έγινε η προξενήτρα όλων των αγαθών. Σ' αυτήν μέσα έγινε ο Θεός άνθρωπος και ο άνθρωπος Θεός. Τι είναι πιο παράδοξο από αυτό; Τι πιο μακάριο από αυτό; Ζαλίζομαι από φόβο, φοβάμαι γι' αυτό που λέγω.

Μαζί με την προφήτιδα Μαριάμ ²⁰ , ω νεανικές ψυχές, ας χορέψουμε με την ηχή των τυμπάνων, νεκρώνοντας τα μέλη μας πάνω στη γη ²¹ · γιατί αυτό είναι το μυστικό τύμπανο. Ας αλαλάξουμε πάνω στην κιβωτό του Κυρίου του Θεού μας με αλαλαγμούς ψυχικούς, και θα πέσουν τα τείχη της Ιερικούς ²² , εννοώ τα ισχυρά οχυρά των εχθρικών δυνάμεων. Ας χορέψουμε πνευματικά με τον Δαβίδ ²³ · γιατί σήμερα αναπαύτηκε η κιβωτός του Κυρίου. Ας φωνάξουμε με τον προτοστάτη των αγγέλων τον Γαβριήλ ·

«Χαίρε, κεχαρτωμένη, ο Κύριος είναι μαζί σου» ²⁴

Χαίρε, το ανεξάντλητο πέλαγος της χαράς.

Χαίρε, η μόνη που σβήνεις τη λύπη.

Χαίρε, το φάρμακο που κάθε πόνο της καρδιάς γιατρεύει.

Χαίρε, που χάρη σ' εσένα παραγκωνίζεται ο θάνατος κι

ανοίγει η είσοδος για τη ζωή.

Κι εσύ, ω τάφε πιο ιερό απο τους ιερούς, έπεπα βέβαια απο τον ζωαρχικό τάφο του Κυρίου, που έγινε η πηγή της ανάστασης · θα σου μιλήσω σα να 'σαι ον ζωντανό · Που είναι το ανόθευτο χρυσάφι, που τα χέρια των αποστόλων έκρυσαν σ'εσένα; Που είναι ο πλούτος ο αδαπάνητος; Που είναι το θησαυροφυλάκιο που δέχτηκε το Θεό; Που είναι η έμψυχη τράπεζα, που το κανούργιο βιβλίο, όπου άφραστα δίχως χέρι γράφτηκε ο Λόγος του Θεού; Που είναι η άβυσσος της χάριτος; Που είναι ο ωκεανός με τα άματα; Που η πηγή που ανάβλυσε τη ζωή; Που είναι το πολυπόθητο σώμα της Μητέρας του Θεού, το πολυαγαπημένο; Γιατί ζητάτε μέσα στον τάφο αυτήν που ανέβηκε ανέρη στις ουράνιες κατοικίες; Γιατί μου ζητάς τις ευθύνες της φύλαξής της; Δεν έχω τη δύναμη να αντισταθώ στα θεϊκά προστάγματα. Άφησε τα εντάφια το άγιο και ιερό σώμα της κι αφού μου μετέδωσε τον αγιασμό κι αφού με γέμισε απο μύρο και ευωδιά και μ'έκανε θεϊκό και ιερό, έφυγε αρπαγμένο στον ουρανό, ενώ το συνόδευαν οι δορυφόροι άγγελοι κι αρχάγγελοι και όλες οι ουράνιες δυνάμεις. Τώρα οι άγγελοι φροντίζουν εμένα. Τώρα σ'εμένα κατοικεί η θεία χάρη. Εγώ αναδείχτηκα για τους αρρώστους ιατρείο που δώχνει τους πόνους τους. Εγώ αώνια πηγή καμάτων. Εγώ μέσο απομάκρυνσης των δαιμόνων. Εγώ πόλη καταφυγής για όσους καταφεύγουν σε μένα.

Ελάτε σ'εμένα, λαοί, με πίστη κι αντλήστε σαν ποτάμια τις δωρεές. Ελάτε με πίστη που δεν αμφιβάλλει, «όσοι διψάτε, βαδίστε στο νερό», μας παρακινεί ο Ησαΐας · «όσοι δεν έχετε χρήματα, πηγαίνετε να το αγοράσετε χωρίς να πληρώσετε» ²⁵ . Εγώ φώναξα σ'όλους όπως το Ευαγγέλιο · όποιος διψά τη θεραπεία της αρρώστιας του, την απαλλαγή του από τα πάθη της ψυχής, την εξάλειψη των αμαρτημάτων του, την απομάκρυνση κάθε καταφοράς, την ανάπαυση στη βασιλεία των ουρανών, ας έρχεται κοντά μου με πίστη και ας αντλεί το νερό της χάριτος που είναι μεγαλοδύναμο και χρήσιμο παντού. Όπως δηλαδή του νερού η ενέργεια, που είναι απλή και μία, όπως επίσης της γης και του αέρα και του ήλιου που τα πάντα φωτίζει, μεταβάλλεται με διάφορους τρόπους ανάλογα με τη φύση του καθενός που μετέχει αυτή και γίνεται στα κλήματα κρασί και στην ελιά λάδι, έτσι και

η χάρη ὅτι ἐνὼ εἶναι ἀπλή και μία, ποικιλότροπα και ἀνάλογα με την ἀνάγκη του καθενὸς ευεργετῇ ὅσους τη μετέχουν. Δεν ἔχω τη χάρη ἀπὸ τη δική μου φύση. Κάθε τάφος εἶναι γεμάτος ἀπὸ δυσωδία, προξενεῖ θλίψη και εἶναι ἐχθρὸς της χαράς. Μα ἐγὼ δέχτηκα πολὺτιμο μύρο και ἔχω γεμίσει μοσχοβολία, και τόσο πολὺ το μύρο ευωδιάζει και εἶναι τόσο δυνατό, ὥστε και λίγο μόνο να φορεθῇ, δωρίζει ἀναφαίρετη τη μυρωδιά του. Γιατί ο Θεὸς δεν ἀνακαλεῖ τις δωρεές του ²⁶ . Φιλοξένησα την πηγὴ της χαράς και μου ἔχει χαρίσει αὐτήν την πλοῦσια και αἰώνια ἀνάβλυση.

Βλέπετε, ἀγαπητοὶ πατέρες και ἀδελφοί, τι λόγια μας ἀπευθύνει ο πανόλβιος τάφος. Και ὅτι αὐτὰ εἶναι ἔτσι, το μαρτυροῦν τα γραφόμενα ὅτι ἡ Ευθυμιακή Ἱστορία, λόγος τρίτος, κεφάλαιο τεσσαρακοστὸ γράφει αὐτολεξεῖ τα ἐξῆς ὅτι «Ἐχει λεχθεῖ πιο πάνω ὅτι ἡ ἀγία Πουλχερία ἔχτισε στην Κωνσταντινούπολη πολλές ἐκκλησίες του Χριστοῦ. Μια ἀπὸ αὐτές εἶναι και αὐτή που ἔχτισε στις Βλαχέρνες στην ἀρχὴ της βασιλείας του Μαρκιανοῦ που εἶχε χριστιανικὸ τέλος. Αὐτοὶ οἱ δύο λοιπὸν ἔχτισαν ἐκεῖ σεβάσμα ἐκκλησία προς τιμὴ της πανύμνητης και παναγίας Θεοτόκου και Αειπαρθένου Μαρίας και αφοῦ τη στόλισαν με κάθε στολίδι, ἀναζητοῦσαν το πανάγιο σῶμα της που εἶχε δεχθεῖ το Θεό. Καλοῦν λοιπὸν τον ἀρχιεπίσκοπο Ἱεροσολύμων Ιουβενάλιο και τους ἐπισκόπους της Παλαιστίνης που παρεπιδημοῦσαν τότε στη βασιλεύουσα, ἐπειδὴ γινόταν τότε ἡ σύνοδος της Χαλκηδόνος, και τους λένε ὅτι

Ἀκούμε ὅτι ὑπάρχει στα Ἱεροσόλυμα ἡ πρώτη και ἐξαιρετικὴ ἐκκλησία της παναγίας Μητέρας του Θεοῦ και Αειπαρθένου Μαρίας, σ' ἓνα χωριὸ που το λένε Γεθσημανή και ἐκεῖ ἔχουν ἀποθέσει σε λάρνακα το ζωηφόρο σῶμα της. Θέλομε λοιπὸν αὐτὸ το λείψανο να το φέρομε ἐδῶ για να φυλάει αὐτήν ἐδῶ τη βασιλικὴ πόλη.

Ο Ιουβενάλιος ἀπάντησε και εἶπε ὅτι

Μέσα στην ἀγία και θεόπνευστη Γραφή δε γίνεται λόγος για τα τελευταῖα της ἀγίας Μητέρας του Χριστοῦ Μαρίας ὅτι ἔχομε ὅμως παραλάβει ἀπὸ ἀρχαία και ἀληθινὴ ὡς πέρα παράδοση ὅτι ὅλοι οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι που δῖετρεχαν την οἰκουμένη για τη

σωτηρία των εθνών μέσα σε μια στιγμή συνάχτηκαν άνδρες στο Ιεροσόλυμα κι όταν έφτασαν κοντά της, είδαν μια οπτασία αγγελική κι άκουσαν μια θεία υμνωδία από τις ουράνιες Δυνάμεις. Κι έτσι με δόξα θεική και ουράνια παρέδωσε την αγία ψυχή της στα χέρια του Θεού με τρόπο που δεν μπορώ να πω. Και το σώμα της, που δέχτηκε το Θεό, αφού το κήδεψαν με όλες τις εξόδιες υμνωδίες, το απόθεσαν σε λάρνακα στη Γεθσημανή · στο μέρος αυτό για τρεις μέρες παρέμεινε αδιάκοπη η φρουρά των αγγέλων κι ακουγόταν η υμνωδία τους. Μετά την τρίτη μέρα, όταν η αγγελική υμνωδία σταμάτησε, παρόντες οι απόστολοι, εκτός από το Θωμά που έλειπε και ήρθε μετά την τρίτη μέρα και θέλησε να προσκυνήσει το Θεοδόχο σώμα, άνοιξαν τη λάρνακα. Το πανύμνητο σώμα της δε στάθηκε δυνατό να το βρουν πουθενά, βρήκαν μονάχα να κείνεται εκεί τα εντάφια άδεια, και αφού γέμισαν τα σωθικά τους από άφατη μοσχοβολιά, σφάλισαν αμέσως τη λάρνακα. Ξαφνιασμένοι από το θαυμαστό μυστήριο, ένα μονάχα συλλογίζονταν · ότι αυτός που ευδόκησε να πάρει ιδιαίτερη υπόσταση και να λάβει σάρκα από αυτήν και να γίνει άνθρωπος και να γεννηθεί Θεός ένσαρκος Λόγος και Κύριος της δόξας και που μετά τη γέννα της διαφύλαξε άθικτη την παρθενία της, αυτός ο ίδιος ευδόκησε και μετά την εγκατάλειψη από μέρος της της ζωής αυτής να τιμήσει με αφθαρσία το άχραντο και άσπιλο σώμα της και με τη μετάθεσή του κοντά του πριν από την κοινή και καθολική ανάσταση. Ήταν παρόντες τότε μαζί με τους αποστόλους και ο τιμημένος απόστολος Τιμόθεος και πρώτος επίσκοπος της Εκκλησίας των Εφεσίων, και ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης, όπως ο ίδιος ο μέγας Διονύσιος μαρτυρεί με όσα λέει για τον άγιο Ιερόθεο, που ήταν κι αυτός τότε παρών εκεί, στους λόγους που έγραψε προς τον απόστολο Τιμόθεο που ανέφερα, όπου λέει τα εξής ·

«Μαζί με τους θεόπνευστους ιεράρχες μας, όπως ξέρεις, είχαμε μαζευτεί κι εγώ κι αυτός και πολλοί άγιοι αδελφοί για να δούμε το ζωαρχικό σώμα. Παρόντες ήταν ο αδελφόθεος Ιάκωβος και ο Πέτρος η ακρότατη και σεβαστότερη κορυφή των θεολόγων. Αφού το είδαμε θεωρήσαμε καλό τότε να υμνήσουμε όλοι οι ιεράρχες, όσο μπορούσε καθένας, την απειροδύναμη αγαθότητα της θεαρχικής απειροδύναμης. Ύστερα από τους θεολόγους αυτός νικούσε όλους τους άλλους ιερομύστες,

βγαίνοντας ολόκληρος από ανάμεσά μας, βγαίνοντας ολόκληρος από τον εαυτό του και νιώθοντας βαθιά επικοινωνία με όσα υμνούσαμε, κι από όλους που τον άκουσαν και τον έβλεπαν και τον καταλάβαιναν, αυτός όμως δεν καταλάβαινε, και τον θεωρούσαν πως ήταν θεοπαρμένος και θεϊκός υμνολόγος. Αλλά γιατί να σου μιλώ για όσα θεολογήθηκαν εκεί; Γιατί, αν δεν με απατά η μνήμη μου, πολλές φορές άκουσα από σένα και ξέρω κάποια κομμάτια από τις ένθεες εκείνες μελωδίες».

Όταν τ' άκουσαν αυτά οι βασιλείς ζήτησαν από τον αρχιεπίσκοπο Ιουβενάλιο να τους στείλει την ιερή εκείνη λάρνακα με τα ρούχα της ένδοξης και παναγίας Θεοτόκου Μαρίας, ασφαλισμένη με βούλλα. Κι όταν τους την έστειλε την κατέθεσαν στο σεβάσμιο ναό που είχαν χτίσει στις Βλαχέρνες. Έτσι έγιναν αυτά.

Τι όμως θα πούμε εμείς στον τάφο; Ναι, η χάρη σου βέβαια είναι αδιάκοπη και αέναη, αλλά η θεία δύναμη δεν περιορίζεται μέσα σ' ένα τόπο, καθώς και οι ευεργεσίες της Μητέρας του Θεού. Γιατί, αν περιοριζόταν μόνο μέσα στον τάφο, λίγους θα ευεργετούσε η δωρεά. Τώρα όμως έχει μοιραστεί πλούσιο σε όλα τα πέρατα του κόσμου. Ας κάνουμε λοιπόν τη μνήμη μας θησαυροφυλάκιο της Θεοτόκου. Πως θα γίνει αυτό; Αυτή είναι Παρθένος, και αγαπά τις παρθένες · είναι αγνή και αγαπά τις αγνές. Αν μαζί με το σώμα λοιπόν κάνουμε αγνή και την ψυχή μας, η χάρη της θα γίνει κτήμα μας και θα κατοικεί μέσα μας. Αποφεύγει το βούρκο και αποστρέφεται το βόρβορο των παθών. Σχαιίνεται τη λαιμαργία, μισεί τα πάθη της αισχρότατης πορνείας · τους βρώμικους λογισμούς της τους αποφεύγει σαν τα γεννήματα της έχιδνας · αποκρούει λόγους αισχρούς και φλύαρους και παρόμοια τραγούδια · αρνείται τα πορνικά αρώματα · μισεί τα φουντώματα του θυμού, δεν δέχεται την απανθρωπιά και τις φιλονεικίες · αποστρέφεται τη ματαιόσπουδη κενοδοξία · νιώθει εχθρότητα στην έπαρση και την περηφάνεια · μισεί τη μνησικακία που είναι αντίπαλος της σωτηρίας · κάθε κακία τη θεωρεί θανατηφόρο δηλητήριο και χαίρεται με τα αντίθετά της. Γιατί τα αντίθετα θεραπεύουν τα αντίθετά τους. Χαίρεται με τη νηστεία, την εγκράτεια και τα ψαλμικά τραγούδια · ευφραίνεται με την αγνεία, την παρθενία και τη σωφροσύνη. Αυτές είναι που τον ερηνεύουν

αδιάκοπα και τις αποδέχεται πρόθυμα και φιλικά. Σφίγγει στην καρδιά της την ειρήνη και την πραότητα, σαν τροφούς της αγκαλιάζει την αγάπη, την ευσπλαχνία και την ταπείνωση. Και για να μιλήσω με συντομία, δυστροπεί σε κάθε κακία και θλίψη, και αγάλλεται με κάθε αρετή σαν χάρισμα δικό της που της ταιριάζει.

Αν λοιπόν αποφύγομε με όλη την ψυχή μας τις προηγούμενες κακίες μας και με κάθε προθυμία αγαπήσομε τις αρετές και τις κάνομε μόνιμη συντροφιά μας, θα 'ρχεται συχνά σ' εμάς τους δικούς της δούλους, σέρνοντας μαζί της τη σύναξη όλων των αγαθών και θα πάρει μαζί της και το Χριστό τον Υιό της και βασιλιά και Κύριο των όλων για να κατοικεί μέσα στις καρδιές μας, στον οποίο ανήκει η δόξα και η τιμή και η δύναμη, η μεγαλοσύνη και η μεγαλοπρέπεια, μαζί με τον άναρχο Πατέρα Του και το άγιο Πνεύμα, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

Υ Π Ο Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Άσμα 5, 3.
2. Ψαλμ. 48, 13.
3. Γεν. 3, 22.
4. Ιω. 22, 6.
5. Ιω. 14, 6.
6. Ψαλμ. 30, 22.
7. Ψαλμ. 115, 5.
8. Ματθ. 24, 28.
9. Διονυσίου Αρεοπαγίτου, Περί θείων ονομάτων, κεφ. 2, ΕΠΕ Φιλοκαλία τομ. 3.
10. Εβρ. 2, 14.
11. Άσμα 2, 10, 11.

12. Άσμα 4, 7.
13. Άσμα 4, 10.
14. Γ' Βας. 8, 1. Β' Παρλ. 5, 2.
15. Λουκά 2, 49.
16. Ψαλμ. 132, 2.
17. Ψαλμ. 86, 7.
18. Ευριπίδου, Μήδεια 410 – 411.
19. Ομήρου, Ιλιάς, 5, 341 – 2, μετάφραση Δ. Πάλλη.
20. Εξ. 15, 20.2.
21. Κολ. 3, 15.
22. Ιησ. Ναυή 5, 20.
23. Β' Βας. 6, 14.
24. Λουκά 1, 28.
25. Ησ. 55, 1.
26. Ρωμ. 2, 29.